

Nr. 14.

20 fl.

BIBLIOTECA POPORALĂ
A „ASOCIAȚIUNII“

D. Gr. Borgovanu.

IONEL.

Principii morale și creștinești de educație.

Cartea III.

Ionel până la șese ani.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

V. GR. BORGOVANU.

IONEL.

Principii morale și creștinești de educațiune.

Cartea III.

Ionel până la șese ani.

Copilul bine crescut e cea
mai mare avuție.

SIBIIU.

„TIPOGRAFIA. IOSIF MARSCHALL.

1904.

Ingrijirile de sănătatea și de lucrările lui Ionel.

Aer curat.

Că copilul e *bun sau rău*, atârnă în mare parte dela îngrijirile ce i-se dau, pentru *sănătatea* lui.

Era vară. Sub ochii veghetori ai bunicei, Ionel petrecea pururea la *aer curat*, când era frumos, afară prin grădină. Când ploua, și iarna când vremuia, își petrecea în odaia cea mai mare, mai luminoasă, ale cărei ferestri se deschideau mai adese-ori pe zi, și tot-de-auna înainte de culcare. Dimineața, chiar și iarna, înainte de a se deșteptă copilașul din somn, învălindu-l bine, până se aprindea focul în sobă, deschideam o aripă de fereastră, îngrijind să nu se facă curent în-spre patul lui. De aceea, Ionel vara era la față mai negru decât alb, culoare ce arata sanatatea omului ce traeste la largul, în natură. Lipsa de aer curat și ținerea copiilor în odăi mici și puțin luminoase și umede le cășună boale, ba, de cele mai multe-ori chiar moarte. Iata un cas din cele multe.

Când urmam la preparandie, în vecinatatea școlii noastre locuia o doamnă văduvă, carea avea o fetiță de vre-o trei ani și un băețel de vre-o cinci ani. Casa ei dădea cu fața spre meaza-noapte, într'o ulicioară strâmta și murdară. Odaile de-asupra le avea date cu chirie, din care trăia, mai având și o mică pensiune după bărbatul care murise. Doamna ședea în odăile de jos...

Era într'o primăvară și, pe copiii vecinei noastre nu-i vedeam de loc, prin curte. Doctorul care ne învăța medicina poporală, la școală, era medic de casă și la doamna din vecini. Iată ce ne spuse dânsul, într'o zi, despre familia vecinei noastre :

— Ulița cea strâmtă era plină de noroiu, de bălți și, pe-a-locurea cu grămezi de gunoaie și alte murdării; nici ograda casei nu era mult mai curată, doar că lipseau bălțile. Întrai într'o săliță, umedă, fără podeală, nemăturată poate dela Crăciun; pe jos așchii, pae, coji de pâne și alte gunoaie... ca într'o curte necurățită. Dar când intrai în odaea copiilor, mă *isbi o căldură și o duhoare cât era pe aci să vărs*. Mă repezii la fereastră și o deschisei de-a-binele. Odaea era întunecoasă, joasă, umedă de se vedea mucegaiul, pe părțile de jos ale pereților. Podelele, unele putrezite, erau toate murdare; pe sobă și în apropierea ei erau întinse rufe.

Cei doi copilași erau într'un pat, învăliși cu o pătură groasă de Brașov. Cercetai pe copii... Ce copii! ...Par'că erau niște vermuleți; sau — Doamne iartă-mă! — niște sfinți Mucenici. Numai oasele, îmbrăcate într'o piele, care par'că era o coaja de lămâe. Fetița avea capul slobozit într'o parte, ochii și picioarele umflate; băiatul suferea de dureri crâncene, la urechi. Amândoi gemeau și une-ori țipau de-ți era mai mare mila de ei... După-ce am mângâiat pe sărmanii prunci și am scris rețeta, am eșit, petrecut de mama lor, care îngrijată mă întrebă ce are să fie de bieții copilași.

— Doamnă, la boala copiilor Domniei-Tale nu poartă nimeni vina decât numai D-Ta. Când ai deschis ferestrele odăii?

— Nu le-am deschis de loc peste iarnă, că copilașii au fost mai mult bolnavi și m'am temut să nu le strice aerul cel rece.

— Destul de rău... Copilașii se pot face încă bine. La Sf. Gheorghe, care nu-i departe, să te muți în camerele de sus... Și până atunci curăță bine odaea și tinda! Deschide ferestrele în toată ziua, când ajunge soarele în dreptul lor! Și nu mai întinde nici-odată rufe în odaea de locuit, căci alt-cum și mirosul cel rău din necurațeniile din casă și aburimile ce es din rufele umede îți otrăvesc toată casa. Cutezare-ai D-ta să dai copilașilor D-Tale sa bea apă puturoasă? — Ei, și apoi suferi să răsufle, pe fie-care clipă la aer puturos! Dar umezeala, care face să putrezească podelele și să se strice până și zidul, cum nu va strica ea omului și mai ales copiilor, care sânt atât de slăbuți și de plapânzi! Ascultă-mă, dacă poți, și până la Sf. Gheorghe, mută-te cu copilașii din această peșteră! Alt-cum poți să-i perzi pe amândoi, și să te îmbolnăvești și D-Ta, care văd că ești încă numai înșirată.

Văduva se mută a doua zi, într'o odăiță ce o avea goală de-asupra și începù să curățe, să aeriseze cum o povățuise medicul. Dar fetița, care era prapădită, îndată ce o scoaseră la aer liber, capătă o tusa înecatoare, din care și muri; iar băiatul, care era mai târșor, se apuca binișor înainte, încât după o lună, par'că nici nu samâna cu cel de mai înainte.

*Aer proaspăt și curat
Este bun de respirat:
Iar puțoarea strică foarte
Și ușor duce la moarte.*

Hrana copilului.

După înțarcare, printre mâncările cu lapte, începuram să dam lui Ionel și *carne de pui*, mai ales piciorușe și aripioare. Câte puțin unt proaspăt, întins câte pe o felioară de pâne proaspătă, îi plăcea foarte bine. Dela trei ani îi dadeam și mere și pere bune, bine coapte, fragi și coacăze, mai arare-ori prune, piersece și struguri care am băgat de seama că-i făceau colici. Mâncările aceste ușor le mistuia stomacul cel tinerel al copilului și schimbarea lor îi pricinuia plăcere... Dar dela o vreme, ni-s'a întâmplat un lucru de ne înțeles. Băețelul avea *o poftă nebună de mâncare*. Din ceas în ceas cerea: ba o bucățică de pâne cu miere, o cescuță de lapte, mămăliguță, mere, pere... Și, dacă nu-i dadeam, se bocea cât îi lua gura și lua pe ce putea pune mâna. *Ionel se făcuse lacom!* Odată se întinse la o oală mare cu lapte ce o vărsă și făcù un bun ospăț lui Hector, care era lângă el. Lui Ionel îi plăcea mult de cățal, care era stropit cu lapte tot, și pe labe și pe bot. Mama, care lucra aiurea, vestită de Ilenuța despre isprava băețelului, luă o nuelușă și dete câte una ușurică și lui Ionel, — la șezut, și lui Hector... Iată cum l-am vindecat de lăcomie. Odată mâncând prea mult lapte cu pesmeți, *i-se aplecase*. Atunci începù să aibă dureri de cap și de stomac; îi dadurăm cu o linguriță *unt de ricină*. Puteam să-i fi dat, ca altă-dată în loc de ricina, *sirup de rabarbara*... După untul de ricină avù eșire, îi merse pântecele și îndată s'a simțit mai bine. Atunci i-a zis mama:

Vezi, dragă Ionel, să nu mai mânânci altă-dată așa de mult, ca dacă nu, iarăși te vei îmbolnăvi...

De atunci înainte am început al deprinde mai cu din-a-dinsul la cumpăt, la răbdare și la bunăcuviință, la masă.

1. La *cumpăt* l-am deprins mai ales de prin anul al 4-lea. Atunci am început a-l obicinui la *cinci mâncări* pe zi: dimineața, la prânzișor, la prânz, la 4 ore și seara... Dar când alerga sau se juca mult și cerea o bucățică de pâne, *tot-de-auna îi dădeam*, fiind-că știam că de-oparte *stomacul lui Ionel era mai bun regulator de mâncare decât poruncile noastre*, iar de alta știam că copilul trebuie să mânânce binișor, de oare-ce *prin mâncare* dânsul are *nu numai să înlocuească puterile cheltuite din trup. dar să și mai adaogă, spre a crește*. De aceea am început încă de prin anul al 3-lea a preschimbă mâncarea lui obicinuită — *laptele de vacă bine fiert* — cu cărnuri fragede de pui, cu puțin șalău și cu carne de miel, foarte bine gătite. Dar mai mult am purtat de grije ca Ionel să nu ia în gură nici o picătură de *beătură spirtuoasă*: nici vin, nici ceaiu, nici rachiu, nici basamac. Firește că nici noi, cei mari, nu beam, în fața copilului, decât *apă curată și proaspătă*.

Foarte rău fac părinții care dau copiilor și numai să guste din beuturi spirtuoase sub cuvânt că, în măsură mică gustate, nu le pot face nici un rău... Că nu-i face bine copilului nici o înghițitură, o spune însuși dânsul, de oare-ce când întâia-oară ia în guriță o picătură de vin, de țuică sau de ori-care altă beătură spirtuoasă, o și lapadă, strâmbându-se și arătându-și neplăcerea. Nervusculii gustului se contrag și sufer. A doua-oară, neplăcerea lui va fi ce-va mai mică; nervusculii încep a se tâmpl... a noua-oară copilășul poate nici nu mai simte neplăcerea. *Gustul lui e stricat și spre stricăciune a plecat și fragedul lui stomac.*

Și, *dela stricăciunea stomacului pleacă toate boalele copilului.* Cine nu știe cât de nenorocit se simte și omul mare, care suferă de stomac, dar mi-te un copilăș cu cruduțele lui organe!

2. La *răbdare* Ionel era deprins încă dela sânul mamei sale care, adese-ori când era cuprinsă câte cu ce-va, nu-i putea întinde țâța îndată-ce cerea el. Și aceasta bună însușire am întreținut-o și mai târziu la masă. Iată un cas, de care îmi aduc aminte.

Ionel putea să fie de vre-o 4 anișori. Ca la toți copiii, îi placea și lui foarte mult mierea de stup, unsă pe pâne. Odată am retezat niște faguri și am dus în casă, pe masă un blid mare, plin cu miere. Ionel începù să strige: *miere! miere! Te rog, tată, miere!* Și apucă un scaun, îl trase lângă masă și aștepta să-i dau miere. Dar nu i-am dat numai decât, ci am zis:

— Acî e miere; dar încă nu mânânc nici eu, nu dau nici mami; nici Ilenuții; și nu capeți nici tu! Intâiu să mergem în grădină, să udăm și sa plivim straturile, apoi vom mânca cu toții pâne cu miere.

Ionel se uita la mine, apoi privi cu jind la miere și, văzând cum o acoper și mă gâtesc de duca, se supuse și el trebuinței și plecă cu mine, fără să mai ceară miere. Pe urmă, ispravind lucrul în grădină, ne-am întors și am mâncat miere.

La împărțirea mâncării, mama întocmea așa lucrul că Ionel (și mai târziu și Mărioara) primeau partea lor tot-de-auna mai pe urmă. Chiar și când rămânea vre-o bucată bună la masă, după împărțire, și Ionel ar fi mai mâncat,

el stetea liniștit și privea la noi, care mai mâncam. Dacă îl întrebam :

Ionel, trebuie-ți bucata aceasta?

— Da, dacă nu vă trebuie vouă!

Într'o zi avurăm la masă pe d-na învățătoare cu Nicușoru Domniei-Sale, pe părintele preot și pe un domn medic cu un băețel ce-l chema Iancușoru. La masă, s'a servit și *griș cu lapte*, mâncarea cea mai plăcută copiilor.

— Griș! griș! strigară de-odată toți copiii!

— Da, da, e griș cu lapte aci! — începù soția mea. — De aci va mânca și Nicușoru, și Iancușoru, și Ionel și Mărioara...

— Și tata, și mama -- zise Ionel!

— Da, și tata, și mama, și domnii acestia, zise mama. Întâiu vor lua domnii, apoi va lua tata și mama, și copiii pe urmă. Și soția mea începù să împartă pe rând, grișul. Când colo ce să vezi? Iancușoru doftorului vroia să aibă el griș, *înaintea* tuturor mesenilor. Ionel privea când la mamă-sa, când la Iancușoru... Dar soția mea avù atâta chibzuință că nu băga în seamă mărăiturile lui Iancușoru, ci împărți pe rând mâncarea. Când ajunse la copii, zise:

Acuma veți primi și voi, copilași! Întâiu oaspeții lui Ionel... Pofitim Nicușorule, căci tu ești mai mare. Acuma urmează Iancușoru, apoi Ionel și, pe urmă de tot, mititica Mărioară.

Ionel găsi acest chip de împărțire foarte firesc și așa ne-am cruțat multe supărări, ce le au unii părinți, care sânt siliți de țipetele și de necuviințele copiilor lor, să le

dea lor *mai întâiu* din mâncări, la masă sau dacă nu, îi fac de se amăresc, ceea-ce le strică mult sănătății.

3. La *bună-cuviință* am deprins pe Ionel așa că el pururea stetea și mânca cu noi, la masă. Aci aveam prilejul cel mai bun să-l povățuim să-și spele mâinile înainte și după mâncare; apoi cum să șază, cum să ție lingurița, furculița și cuțitul; cum să nu se murdărească nici pe degete, nici pe față, nici pe haine. Chiar și când mâncam poamă fiartă sau unt, luam câte două felioare subțiri, și pe una ungeam poama, iar cu cea-laltă acopeream pe cea unsă și ast-fel le mâncam și noi, și copilul. După masă tot-de-auna țineam să-și spele și gura, și dinții și să facă gargară, cu apă curată și stâmpărată. Apoi la masă cu noi, se obicinua să asculte în tăcere, la vorbele noastre, a celor mari. Cu timpul am obicinuit și pe Ionel și pe Mărioara ast-fel, că, dacă le ziceam la masă: — Copii, mâncarea, sau *vinul* acesta nu-i pentru voi, ei tăceau din gură și ascultau fără să-și peardă din veselie. Mai târziu, când le creșcureă măselele, de puteau să dumice bine mâncările, le lărgirăm slobozenia de a mânca și carnuri bine gătite.

Îmbrăcămintea copiilor.

Îmbrăcămintea lui Ionel (și mai târziu a Mărioarei) era, vara, de culoare albă sau deschisă și, iarna, de culoare neagră sau închisă; era făcută astfel că nu-i împedeca mișcările libere. Pe cap, purta Ionel, iarna o căciuliță ușoară de postav; vara, când era foarte cald, purta o pălarioară de paie, făcută de mine; dar, mai mult umbla cu capul gol.

Și hainele, de pe trup, toate erau făcute de harnica mea soție. Pântecuțul era înfășat tot-de-auna cu o flaneluță curată. Dela Sfântul Dumitru până la Sfântul Gheorghe, și pe trup, sub cămașa de pânză, purta o cămășuță mai subțire de flanel, care îl ferea de răceală. Să nu se uite că, *îmbrăcămintea* — pentru *căldura trupului prețuește cât o cățime oare-care de hrană*. În piciorușe, toamna, iarna și primăvara, purta cioboțele ușoare, tot-de-auna bune. *Multe boale se nasc din răceala, dela picioare și dela stomac*. Vara, Ionel, mai mult umbla desculț; mai rar, cu picioarele goale în opinci. Cine ar fi văzut pe Ionel așa îmbrăcat, fără sa-l fi cunoscut, ar fi crezut că e copilul unor părinți săraci. Noi ne-am pazit tot-de-auna să îmbrăcăm pe copiii noștri în haine scumpe și să-i purtam ca pe niște păpuși. Obiceiul acesta, în multe familii bogate și cu vază, face pe copii, încrezuți, mândri și deșerți și îi îndeamnă la podoabe sau la lux; las'că copiii murdăresc lesne hainele scumpe și, tot-de-auna, golesc punga părinților. Greșeala cea mai mare la îmbrăcămintea copiilor o fac mulți, mai cu seamă, la fete, ale căror haine caută să le potrivească și une-ori chiar să strângă fragedul lor trupușor.

Curățenia și băile copilului.

Puterea pildelor în educațiune.

De când cu durerile împreunate cu eșirea dinților și cu înțărcațul lui Ionel, acesta se cam desobicinuisse de scaldă. . . De câte-ori vroia mamă-sa să-l scalde, tot-de-auna țipa ca din gură de șerpe și se svârcolia ca un desmetic (nebun), încât biata mamă-sa se îngrozise de tarăboiul ce îl făcea.

— Voiu să încerc eu; o să-i dau *pildă* lui Ionel, *să mă scald în fața lui!* — zisei odată nevestei mele. În scopul acesta aveam, vara, lângă puț o baracă de scânduri, care servea drept cabină de bae, în care aveam așezată cada de bae. Când era timp frumos, dimineața se umplea albia cu apă de puț, în care între 11 și 12, sau (între 4 și 5 ore) făceam regulat băi, cu toții ai casei.

Era o zi caldă și frumoasă de Iulie... La ora 11 luai pe Ionel cu mine în cabină; îi spusei să se uite la mine ce voiu face eu... Mă desbrăcai de haine, păzând buna-cuviință, pusei pantalonii de bae, luai apoi buretele cel mare și mă spălai bine pe cap, pe gât, pe piept, pe pânțece, pe mâni și pe trupul întreg, și apoi mă băgai de tot în albie... zicând lui Ionel:

— Uite *Ionel*, ce bine se spală tata! Ce bună e baea!... După-ce am isprăvit, am zis lui Ionel:

— Ce bine m'am scăldat! Ce frumos e tata! Vrea și Ionel să facă bae ca tata?!

— *Ba-e — tata!* — răspunse vesel Ionel și încercă să se desbrace... Eu îl ajutai și, după ce să desbrăcă, îl spălai întocmai și-l băgai și în albie, fără să zică un cuvânt, încât soția mea (care ne pândea și aștepta să auză tămbălăul obicinuit) se mira de ceea-ce vedea. Apoi îl stersei bine și-l ajutai să se îmbrace, tot vorbind frumușel cu el. După-ce a fost gata, îi zisei:

— Acù, Ionel e frumos! Ionel e bun! Ionel a făcut bae bună! — Apoi îl luai pe brațe îl sărutai și plecarăm la mama. — Mamă dragă, — zisei eu, — Ionel s'a scăldat cu tata! Ionel e bun! Ionel e curat! Ce bae bună a făcut

Ionel!... Mama se apropie de Ionel, îl sărută pe frunte și-l mângâie; iar copilașul striga mereu din gură: *ba-e! ba-e! ba-e!* și sărea și era vesel... Atunci mama îi făcu și lui o păreche de pantaloni de bae... Când era să mă scald a treia zi, zisei lui Ionel:

— Ionel, vrei să facem *ba-e*? Când auzi cuvântul *ba-e*, de-odată își părăsi jucăriile și veni spre mine vesel, rostind mereu vorba: *ba-e! bae!* Atunci am băgat de seamă că dintre toate mijloacele, menite pentru creșterea copiilor, cel mai lesnicios e *pilda lucrurilor* ce voim să facă ei. *Nimic nu pătrunde așa adânc în sufletul copilului, ca pilda.* Am luat pe Ionel de mână și ne-am dus de am făcut o bae bună, de astă-dată punându-i și lui pantalonii de bae. Prin aceasta am voit să-l obicinuesc nu numai cu *curățenia*, ci și cu *bunăcuviința*. După-ce am isprăvit, el voi să mai stee în albie, bătând apa cu palmele. Apoi își ridică un picior de dunga albiei și mă privi pe sub picio-rașul său râzând și strigând: *ta-ta, ba-e!... ta-ta, ba-e!...* Eu îi răspunsei cu un zimbet dulce, când el începù să se joace din nou în apă. Când copilul a aflat plăcere în scaldă, nu să se teamă de apă, dar trebuia să-l păzească îngrijitoarea ca să nu meargă să se scalde *singur* în albie... Am urmat așa înainte. până ce se făcu, mare, când făceam băi împreună în gârla noastră, la un loc mai retras de lume.

Și trebuințele trupului l-am obicinuit să și-le facă pe vas, începând de prin luna a șeptea, ast-fel că îndată ce începù să umble, el singur își căuta vasul, când avea trebuință de el, pe care apoi se punea... De aci înainte, îndată ce se murdărea cu ce-va, țipa și ne chema, când ori

că se spăla singur, ori dacă murdăria era mai mare, îl spălam noi care-va. . . Prin băile acestea, nu numai că se ținea trupul copilășului curat, că pielea lucra mai bine și se întăreau nervii, dar mai târziu, când i-se întâmpla să-l scalde bine câte-o dragă de ploaie, nu-i pricinuia nici un rău, fiindu-i trupul obicinuit cu apă rece. . .

Învățătura este că *pilda celor mari face în educația copiilor mai mult decât toate vorbele și îndemnările.*

Iată și unele *regule*, ce se pot observa la băile copilului :

1. Apa, în care se scaldă copilul, să fie stâmpărată, cât poți binișor să rabzi cu mâna, de 18—20 de grade.

2. Copiii să facă băi numai vara, și tot numai a doua zi.

3. Timpul cel mai potrivit e după prânz, la trei sau patru ore, după mâncare.

4. Pentru buna-cuviință să aibă o hainuță subțire de bae.

5. Să nu între în bae copilul, nici ostenit, nici nădușit sau asudat, nici supărat, căci poate să urmeze îndată chiar și moartea.

6. Înainte de bae să-și spele binișor capul, pieptul și pânțele. Săritul și afundatul dintr'o-dată în apa, pot fi împreunate cu primejdii.

7. În bae să se miște și să-și frece bine părțile trupului.

8. Scalda în apă rece să fie cât se poate de scurtă, nu mai lungă de 10 minute.

9. După bae să se frece bine și să se sbicească binișor trupul și apoi să se îmbrace repede.

10. Baea să se sfârșească cu o mică plimbare, la soare. — *Băile răci sânt un puternic mijloc de educație trupească și morală.*

Somnul.

Obicinuisem pe Ionel, ca după cină să vorbim, să glumim, să râdem și apoi să se joace cu ce-va. Cam un ceas și jumătate după masă, de obicei se culca. Mă gândeam că așa cere firea copilului. Dar une-ori, când dormea de prânz mai multșor, nu avea poftă să doarmă seara, când noi am fi durmit. El s'ar fi mai jucat. Atunci, sau că lovea cu ce-va patul, sau se scoborea și se urca în pat, făcea gălăgie, țipa încât noi nu puteam să dormim.

Ce era să facem? nici eu, nici soția mea nu știam. Mă gândii mult că ce i-aș fi putut face să adoarmă și el... Soția mea îl lua pe brațe, îl mângăia și îi spunea frumos să se culce; dar fiind-că el nu asculta, mai pe urmă îl lovea cu palma peste șezut și îl arunca în pat. Firește că Ionel, în loc să tacă și să se gătească de dormit, țipa și mai tare. Mama de obicei îi mai dădea câte-va. Odată când se repetă iarăși lucrul acesta, mă amestecai eu în treabă, zicând:

— Ei bine, mamă! dacă ție nu ți-ar veni somnul, și cine-va ți-ar face silă să dormi, chiar lovindu-te, ai putea să adormi? Adă încoace copilul să văd, dacă pot face eu ce-va cu dânsul; și luai pe Ionel, fără să știu ce aveam să încep cu el... Mă gândii să-i arăt cartea cea mare cu chipuri de animale... Dar apoi, iarăși zisei în mine: Dacă îl deprinzi seara cu cartea cu chipuri, atunci îți va cere chi-

puri, când alții ar dormi așa că vei trebui să-ți jertfești odihna! Mai pe urmă îmi veni în gând ce să-i fac:

— Ionel, zisei — să-ți spun o *po-ve-ste!* — *e-te*, (poveste) răspunse el.

— Ei, vi-no la ta-ta în pat! A-ci îți spun o *po-ve-ste...* Și apoi îl luai la mine în pat, și începu-i conversația următoare:

— Ionel! a-cu-ma *doar-me* ga-ga-ga!... doar-me, așa! (inchideam ochii și stam liniștit)... *doar-me* și *gu-gu-gu...* (porumbelul)!...

Ionel: *Oa-me gu-gu!*

I.: — *Oa-me ma-ca..! ma-ca!*

Eu: — *Doar-me și ra-ța...*

I.: *Oa-me mu... mu!*

Eu: — *Doarme și va-ca!...*

I.: — *Oa-me ma-ma!*

Eu: — *Doar-me și ma-ma! Doar-me și ta-ta..* (mă făceam că dorm). *Doar-me și Ionel...*

Eu: Ionel, acumă doar-me și Hector... Hector pu-ne ca-pul pe la-be și în-chi-de o-chii. Arătând mereu lui Ionel și vorbindu-i foarte încet... închise și el ochisorii și... adormi. Atunci îl sărutai frumușel pe frunte; îl luai binișor pe brațe, tot șoptindu-i despre animale și-l așezai în pătuțul lui, unde dormi liniștit până dimineată. Așa făceam tot-de-auna, de câte-ori Ionel, pe timpul culcatului, nu vroia să adoarmă. Și am băgat de seamă că, *povestind* cu dânsul, îndată începea să moțăească. Nu adormim și noi une-ori cetind sau ascultând o poveste!

Firea e pe tot locul aceeași!

Iată unele povește la somnul lui Ionel:

1. Până la 3 ani dormea dela 7 seara până la 7 sau 8 ore dimineața, și mai dormea un ceas și după masă. Soția-mea, tot-de-auna, în anul întâi îl adormea în cântece de leagăn. De aci a urmat că copiii nostri au și glas frumos și aplecare mare spre musică.

2. Patul lui Ionel era lângă un părete, ferit de curent și nici-odată cu capul spre fereastră.

3. Dela trei ani în sus l-am obicinuit să doarmă mai mult pe *laturea dreaptă*; nu pe stânga, pentru a nu tulbura circularea sângelui, în inimă; nici pe spate, pentru a înlătura ațâțarea nervilor din șira spinării și nici pe burtă, pentru a nu împedeca mistuirea. N'am legănat nici-odată pe Ionel ceea-ce i-ar fi putut pricinui îmbătăciune de cap.

4. Înainte și după culcare, nu-'i spuneam povești cu smei, cu bălauri, cu hoți; nu-l speriam, ci îi vorbeam frumușel despre animale.

5. Patul era simplu: o saltea de lână și o perina de pițiene sau foi uscate de păpușoiu.

6. Capul și mânila îl obicinuisem sa le ție afara din așternut, pentru a-i înlatură prilejul de a atinge părțile trupului, ce nu se cuvine.

7. Când vre-odata trebuia să-l trezim din somn, îi graiam dulce-dulcișor, și-l mângăiam cu mâna pe cap, pana ce se deșteptă. Apoi îi zimbeam dulce, și, dupa-ce se deșteptă bine, tot-de-auna vorbeam cu dânsul despre cele ce visase.

8. Când mă spalam, mă îmbracam și mă închinam înaintea lui Ionel, mamă-sa ne cânta, de obicei, *rugă-*

ciunea dimineții pe o melodie frumoasă și evlavioasă, cum o învățasem dela școala preparandială... Ionel sta liniștit și privea cum ne închinam...

Într'ast-fel l-am pregătit pentru cultul dumnezeesc, la care avea să ia și el parte, mai târziu.

Jucării și petreceri de vară.

De când începuse Ionel să umble, avea cea mai mare plăcere când găsea ce-va lucru ușor, prin casă. De pildă, dacă găsea o aschiuță, o ridica, o privea, o băga în gură, o lovea, o arunca, și iarăș o lua și urmă din nou aceleași încercări cu dânsa. Ast-fel era copilașul în stare să-și petreacă câte o jumătate de ceas cu un lucru de nimic. De atunci mi-am zis: — *Petrecerea cea mai bună a copilului este lucrarea și cuprinderea cu ce-va lucru.* Vara, Ionel de dimineața, de când se sculă și până seara, când se culca, era mereu în grădină, sau cu mine, când eram acasă, sau cu mamă-sa, sau cu bunică-sa și, tot-de-auna, însoțit de Ilenuța. Dimineața, îndată-ce se deștepta din somn, zicea:

— *Nel me cu-te!* (Ionel merge în curte). Atunci îi ziceam eu:

— Dar, Io-nel mai întâi trebuie să se îmbrace, să se spele, și să se uite cum să închină tata!...

Ce veselie pe el! Cât ai bate în palme, era îmbrăcat și spălat. Apoi privea cum mă închinam eu cu fața spre Soare-răsare... și, huș în curte, însoțit pururea de fetița îngrijitoare. Ceasuri întregi privea la păsări, în curte. Îi plăcea mai mult de pușori de găină; când prindea câte pe

unul, îl săruta, îl mângăea, apoi vorbea cu el și se mira de culoarea, de piciorușele și de ciocul lui. Ba se încerca să piue ca puișorii, ba le dădea miezișori de mâncare, ba le băga ciocul în vasul cu apă... Odată a plâns o jumătate de ceas, văzând cum un uliu a luat un puișor... Ionel țipa ca din gură de șerpe și amenința cu un baston pe hoțul de uliu. Când lucrăm care-va în grădină, Ionel era lângă noi și își petrecea fel și chipuri: Ba, făcea cu un bățișor o gaură în nisip, ba privea la furnici cum mergeau pe cărare; ba se uita dus pe câte-un pom cu mere, cu pere, cu prune. Când zărea pe câte-o cracă, câte o *coșofană*, se încerca să-i imiteze cu mânușițele zburatul și cu gura glasul păsarei. Alte-ori zburatul și cântecul păsărilor îi răpeau luarea aminte. El era foarte fericit când da de câte-o broască, sau de un șoarece... pe care le privea cu multă hăgare de seamă. Mai mult îi plăceau *fluturii*, când îi vedea zburând; de albine se ferea; nici cu bonzari, nici cu lăcuste, nici cu greeri nu era prieten. De aceasta sfieală față cu unele vietăți mici și în-cât-va grețoase, l-am vindecat. Mult își petrecea apoi, alergând prin grădină *călare pe băț* și *poznind* dintr'un *biciu* mic, ce îl făcusem eu din cânepă. Jucăriile acestea le începea, de câte-ori vedea pe cine-va călare sau mânând boii.

1. Când Ionel era în grădină, îi plăcea să se uite în sus pe pomii încărcăți cu fructe, după păsări. Cum privi odată în sus, *îi zbură în ochiu, o musculiță*. Ionel începù să se frece la ochiu, cu mânușița și, cum îl ustura începù să plângă. Mamă-sa era lângă dânsul, cosind într'o iee. Iată ce făcù dânsa: Vorbind frumușel cu Ionel, îi deslipì geana

de jos și, zărind musculița pe globul ochiului, îl șterse cu colțul unei batiste curată și spălă bine ochiul cu apă stâmpărată, când apoi totul se sfârși cu bine. Când însă întră o musculiță în partea de-asupra a ochiului, atunci să prinzi geana de sus, s'o deslipești de globul ochiului și s'o tragi preste geana de jos, de mai multe-ori până când musculița alunecă pe din-năuntrul genei și se prinde de geana de jos; atunci apoi o poți scoate lesne din ochiu... Dacă nu s'ar putea scoate de loc corpul străin din ochiu, să se pue pe ochiu un ștergar cu apă căldicea până să vie medicul.

2. Odată se gătea de *vreme grea* și noi eram în grădină... Cerul se acoperi cu nori negri. Ionel se uita mirat spre nori... Și, când începù să *fulgere și să tune*, copilul *speriat* alergă la mine și strigă: — *Tata! Tata! foc! foc!...* Eu îl luai numai decăt în brațe și, arătându-i cu mâna spre partea norilor negri, îi zisei liniștit:

— Ionel, uită, acuma *fulgeră*... Ascultă puiule,... acuma *duruie, tună!* Ionel mă prinse pe după gât și se alipì de mine; dar eu, rămânând liniștit, se liniști și el... Mai pe urmă își recăpătă cu totul curajul, încât, când *fulgeră* sau *tuna*, își deschidea tare gura și zicea: *tu-nă!* Cu acest prilej învătă Ionel, după pilda mea: întâi, *ca pe vreme grea să nu fugă, ci să stee locului;* a doua — *să nu se teamă* nici de fulger, nici de tunet, nici de furtună.

Preste tot, pentru Ionel, *grădina era o adevărată fericire: grădina este raiul copilăriei, de care e mare păcat să lipsești pe copil!*

Când copilul petrece pe-afară, îngrijitorii lor să fie *cu luare-aminte ca copiii să nu sară de sus, sau preste*

șanțuri; să-i păzească de fântâni fără ghișduri; să nu arunce cu nisip, cu petri, cu lemne, spre a nu-și vătăma ochii, urechile și preste tot, capul cu părțile sale.

Jucării și petreceri de iarnă.

Odaea de locuit.

Pe la începutul lui Noemvrie, petrecerile de vară, defară le-am înlocuit cu altele în casă. Aci se încep din nou sarcina educatoare a bunicei, a mamei și a Ilenuței, fiind-că eu eram, preste zi, mai mult la școală. Aveam o pisică foarte drăgălașă, pe care Ionel o iubea mult. Ilenuța mângăea pisicuța, care torcea din gură și se întindea pe lângă sobă. Ionel făcea și el asemenea și vorbea frumușel cu dânsa: *Pi-si! Pi-si!* Ilenuța lega pisicei la gât, o panglică roșie și făcea mare haz de dânsa, când alerga prin casă după un fir de ață sau după o bucată de hârtie. Într'o zi, pisica intră în casă cu un șorecel, în gură. Ce mirare și ce petrecere pentru Ionel! Mai întâi prinsei pisica și o făcui să lase șorecelul, din gură. Atunci îl luai în mână, de coadă și-l arătai bine lui Ionel. Iată cam cum vorbisem cu el despre șoarece:

— Uită, Ionel, acesta este un șorecel! Vezi cum este pieluța lui — *sură*; ian pune mâna pe dânsul! Vezi, cât de *moale* e pieluța! Privește aci — *capul*! Ce vezi la *cap*? (botișorul, mustățele, gura, cei doi ochișori ageri, cele două urechi drepte). Ce vezi la *trup*? (Codița cea lungă și cele patru picioare). Ionel nu arăta nici cea mai mică *frică* de șoarece. Apoi am dat șorecelul pisicei, care începui să se joace cu dânsul. Ionel voi să i-l iee; dar pisica îl

sgăria și Ionel începù să plângă și vroia s'o lovească. Atunci am poruncit Ilenuții să-i ia lui Ionel un măr, ce-l avea în mână. El se mânia, începù să țipe și mai tare și amenința să lovească pe Ilenuța. Atunci îi zisei:

— Vezi, Ionel, cum ție nu-ți place că Elenuța ți-a luat mărul, așa nu-i poate plăcea nici pisicei să-i iei șorecelul, ce i-l dădusem eu. Înseamnă-ți: *Ce ție nu-ți place, altuia nu face!* Când pisica voi să mânânce șorecelul, i-am dat drumul afară, ca copilul să nu vadă cum îl sfășie, pentru-că voiam să sădesc în inima lui Ionel, de mic, *mila cătră animale!* Lui Ionel i-am spus că șorecelul s'a dus de s'a culcat.

Soția mea observase că în cămară umblă șoareci și rod merinzile și unele strae. Atunci mă apuca și făcui o cursă. Ionel nu se mișcă de lângă mine până n'am isprăvit-o și am pus'o la loc potrivit. Când a doua zi am aflat în cursă un șoarece, Ionel l-a putut privi și mai bine, cum umbla prin cursă și încerca să iasă. El își petrecù de minune când dusei la cursă pisica, care încerca să prinză cu labele, pe șorecel. Și cu acest prilej am băgat de seamă că Ionel nu se teme de șoarecel!...

Alt prieten de casă pentru Ionel era acuma cățelul *Hector*. Hector era de mărime mijlocie, negru ca corbul, și curat ca o porumbiță. Era un cățel foarte drăguț, foarte deștept și din cale afară blând. Îl obicinuisem să meargă cu mine la școală, unde, în curte și în sală, era prietenul iubit al școlărilor, mai ales a celor mici din clasa I. El cunoștea pe toți copiii, care urmau la școală, încât lătra îndată-ce intra în curte un copil care nu era școlar... Când

isprăveam școala, Hector mă întovărășea tot-de-auna până la poartă, până unde conduceam școlarii de le dădeam drumul acasă. Dela școală Hector mă însoțea acasă, unde se făcù prietenul lui Ionel. Am chemat cățelul în casă și în fața lui Ionel i-am dat o bucată de mămăliguță. Ionel zise: *E-tor pa-pa!* și se uita de-a-mănuntul la botul, la dinții și la limba lui Hector. Apoi începui să vorbesc frumușel lui Hector, l-am mângăiat pe cap, pe trup și pe coadă. Ionel făcù de-asemena.

De aci în colo, *pisicuța și Hector erau — pe lângă Ilenuța, cei mai drăgălași prieteni ai lui Ionel. El era fericit în tovărășia lor!*

Mult îi plăcea lui Ionel, când cădea *zăpada* în fulgi mari. Atunci nu puteai să-l aduni în casă; ar fi stat tot pe-afară. În sărbătorile Crăciunului, după conferința dela școală, l-am dus la locul unde se dădeau copiii cu *săniuțele*. Ionel privea cu mirare, cum alergau, cum țipau și cum se jucau și începù să zică: *U-ța, u-ța!* (săni-u-ța). După ce ne-am întors acasă, n'am putut scăpa de el, până nu i-am făcut o săniuță. El nici nu s'a mișcat de lângă mine cât am lucrat la ea: ba îmi dădea uneltele, ba îmi aducea fușteii... Când săniuța a fost gata, zisei:

— Ionel, vrei să te dai cu *săniuța*?

— *U-ța! U-ța!* răspunse dânsul și, *huș*, afară cu săniuța. În grădină, în fund se afla un deluț. Acolo gă-tise servitorul un drumuleț pentru săniuță, unde ne-am dus cu Ionel și cu Ilenuța. Copiii se umplură de zăpadă și se jucară până ce începù să simță frigul. Atunci singur îmi zise: — *Nel me ma-ma!*... Mama îl luă în brațe, îi

frecă mânușițele până ce i-se desmorișă... Jocul acesta, *de-a-săniuța*, făcea multă plăcere lui Ionel... Când afară era frig sau vremuea, Ionel trebuia să rămâe în casă. Bunică-sa îi făcù din cârpe, *două mingi*, pe care le arunca în odaie. Plenuța îi clădea înainte și apoi clădea și el din așchii și din lemne subțiri fel de fel de lucruri: o ușă, o fereastră, un dulap, o sobă, un porumbar, un coteț... În lucrările aceste Ionel era cu multă băgare de seamă și arăta multă pricepere. Preste tot, când *copilul avea jucării, era liniștit și bun; era însă neastâmpărat, cicălitor și supărător, când nu mai știam cu ce să-l cuprindem*, ceea-ce, alt-cum, se întâmpla foarte rar. Îi plăcea să meargă la bucătărie, la mama, unde vroea să vază cum se face mămăliguța, cum se fierbe mazărea și fasolea. Îi plăceau mult boabele aceste; când erau fierte, le mânca cu gust; când erau nefierte, se juca cu ele. Odată, cum se juca cu boabe de mazăre, îi intră un fir într'o *nare* — în nas, de unde întâi nu o puturăm scoate. Copilul începù să plângă; în cele din urmă îi băgai *tabac* în cea-laltă nare. Copilașul atunci strănută cu putere și boaba de mazăre îi sări din nas... Altă-dată, voidnd să vază cum fierbe fasolea, trase dela foc o ulcea cu apă cam ferbinte și se arse la o mână. La țipetele lui, mamă-sa alergă și-i legă mâna cu o cârpă curată *unsă cu unt-de-lemn*, ceea-ce îi alină durerile. Dar, întâmplarea aceasta îl cumentî, încât el nu se mai apropiă de foc. *Pățania proprie și pedeapsa firească sânt tot-de-auna cei mai buni învățători ai copilăriei.*

Altă petrecere plăcută pentru Ionel era *desemnul*. În scopul acesta i-am dat o tăbliță cu un burete și un

condeiu de peatră. Iată cum l-am povăţuit aci. Într'o zi i-am zis: — Ionel, *să-ţi fac chipul lui Hector!* El mă privi surprins, ca-şi-când ar fi bănuir că vroiam să glumesc cu dânsul. Eu chemai în casă pe Hector, care se aşeză aproape de noi; apoi ajutai lui Ionel să se aşeze bine la masă, pe un scaun; luai placa şi condeiul şi mă încercai să brodez, printr'o figură foarte simplă, chipul lui Hector, care sta şi se uita la noi. Ionel privea cu mare băgare de seamă cum am tras şi cum am împreunat liniile din chipul cânelui. Numai decât făcù şi el câte-va trăsuri, apoi alergă repede cu tăbliţa şi o arată mamei şi Penutei zicând: *Ia, e-tor!* După aceea repetă mai adese-ori această figură şi, pe urmă, se încerca se facă şi chipul pisiceii şi a unor lucruri din casă. Ba, el şi *povestea* cu aceste chipuri ca-şi-cum ar fi fost fiinţele înseşi. De aci încolo tot-de-auna, când i-se frângea condeiu, desemna cu cărbune sau cu cretă pe podeala casei. Aceasta lucrare îi plăcea mai bine decât toate cele-lalte, bag-seama fiind-că vedea cum se pot formă, sub ochii şi sub mâna lui, icoanele fiinţelor şi a lucrurilor. El presimţea în sine *puterea creatoare*, fireşte în felul său.

Când Ionel împlinise trei ani, i-am făcut din lemn de plop, câte-va cuburi, trei globurile (bile) şi două cilindre. În iarna următoare i-am făcut vre-o opt cuburi mai mici şi opt bucăţi sau tăbliţe, de forma cărămizii care, potrivit aşezate, formau un cub mai mare; îi dădai şi o legătură de zece beţişoare, de câte un decimetru. Ionel le număra şi făcea fel de fel de clădiri închipuite. Apoi i făcui şi nouă popice de mărimea unei schioape, cu care se juca cu Mă-

rioara. Și, fiind-că jocul acesta cu bile de lemn făcea zgomot, mamă-sa îi făcù o minge mică de piele, cu care lovea popicele. Arătai Ilenuții cum să-l învețe să *împătore* hârtii colorate, cum să *împletească* fășii de hârtie albă, galbină, roșie, albastră și verde. Din aceste fășii făcea *inele* pe care le încopciã în formă de lanț. Aceste lanțuri de hârtie colorată și le punea în jurul gâtului și lui, și Ilenuței, și lui Hector, și pisicei, când o puteau prinde.

Pe măsura ce creștea și putea să vorbească mai bineșor, puteam să-i înmulțesc și să-i schimb petrecerile. Cu închipuirea lui, el împrumuta viața tuturor lucrurilor neân-suflețite. Pentru dânsul popicele vedeau, auziau, ascultau, se resvrățiau, și, atunci de obicei, le pedepsea, resturnându-le pe toate. Într'o zi avea mamă-sa să gătească niște peștișori. Ionel apucă de coadă un peștișor mort, îl tot ridica și afunda în apă cu capul, zicând în glumă: *Acuma șezi!* Dânsul știa bine că peștișorul e mort; dar *bogata-i închipuire* îi adaoga viață... Iată încă o întâmplare din aceasta vârstă a lui Ionel. Într'o zi găsi el jos, în casă, la bunică-sa, o monedă nouă de 10 bani. Copilașul o ridică, o privi cu multă plăcere, o băgă *în gură*, și se *innecă* cu dânsa. Bunica îi dădù îndată *oleiu de ricină*; dar moneda îi stătù în gât. Atunci îi dădù două lovituri cu munchea palmii, după ceafă și moneda alunecă în stomac, de unde uleiul de ricină o scoase afară. Dacă s'ar întâmpla ea copilul se înghită vre-un *ac* sau vre-un cuiu mic să nu i-se dea doftorii ea se verse, ci să i-se dea să înghită un albuș de ou nefiert, care înlesnește lăpdarea acelor lucruri străine, din stomac. *Ast-fel își petrecea Ionel vremea: când se juca, era*

mulțămît și fericit; când nu se juca, era nemulțămît, trist și cicălitor... E greu să fii cu minte, când n'ai de lucru!

Învățătura ca jucărie.

De-odată cu jucăriile sale l-am obicinuit pe Ionel să privească bine și să-și știe da seamă despre toate lucrurile și ființele din prejur.

Mult îi plăcea lui de oglindă, de cuțit, de foarfeci, de săcure, de coasă, de secere, de fereștrău, de sapă și de târnacop sau hârleț, poate, pentru-că bănuia la dânsle o putere ascunsă, cu care pot să pătrunză și să tae lucrurile. Vorbeam cu dânsul despre ori-ce obiect după cum am vorbit mai nainte despre șorecel.

În *bucătărie*, mama vorbea cu Ionel despre *sobă*, despre *foc*, *căldură*, *fum*, *lemne*. Aci privea el cum se aprinde focul cu aprinzătoare, cu pae, hârtie, surcele, cărbuni, lemne uscate și cu lemne verzi; privea flacăra, cărbuni, cenușă; el observa că fumul și gazele, ce es din foc, înneacă. Privea cum ferbe apa, cum vaporii cu *puterea* lor ridică capacul de pe oala ce ferbe, în colcote; observă cum aborii de pe capacul mai rece se prefac în picături de apă și cum apa se prefacă în vaporii; deosebea bine vaporii de fum. Apoi, tot povățuit de mamă-sa, băga de seamă, cum căldura preface carnea crudă în friptură, făina, sarea și apa ferbinte în mămăliguță. Observă că *sarea* și *zahărul* se topesc în apă și în lapte. El cunoștea varul și *lutul*, din care forma diferite vase; cunoștea și *ferul* și *oțelul*, și *arama* și *argintul* — la monede. Iarna vedea cum mama toarce, reschie, țese, face haine...

În *curte*, cu mare placere învăță să cunoască deamă-nuntul toate *animalele*, pe care le știa deosebi din anul întâi, după glasul lor.

Eșii odată cu el în *curte*, chiar când mamă-sa dădea păsărilor de mâncare și atunci am schimbat aceasta convorbire cu dânsul asupra *cocoșului*.

— Care pasăre îți place mai mult?

— Cocoșul.

— Arată-mi cocoșul!... Pe ce-l cunoști?

— Pe coadă.

— Cum sânt penele din coadă?

— Mari, și cârligate, și frumoase.

— Ce are cocoșul la cap?

— O creastă mare și doi cercei.

— Ian privește bine la cocoș și îmi spune părțile ce le vezi la trupul lui! (Ionel spune părțile, de căpetenie: Capul, gâtul, trupul, aripile, coada și picioarele).

— Cum face cocoșul?...

— Cu-cu-ri-gu!

— Cu ce face cocoșul cu-cu-ri-gu?

— Cu ciocul.

— Când cântă cocoșul?...

— Ce slujbă face cocoșul la casă? (Vestește sosirea zilei).

— Lui Ionel îi plăcea mult chipul cum cocoșul umblă în mijlocul și în jurul găinilor, cum le apără, cum el nu mânâncă, până ce mai întâi n'au mâncat ele; cum doi cocoși se iau la luptă, când se întâlnesc și se supără unul pe altul. Ast-fel, îl țineam să privească și să cunoască toate animalele; negreșit că mai mult îi plăceau cele mai mici;

pușorii, bobocii, porceii, mieii, vițeeii, mânzii; apoi cele mai colorate. El trebuia să fie de față, când servitorul da de mâncare vitelor, ori le adăpa, ori lingeau sare, sau când iarna se soreau, în obor.

Tot în *curte* am privit cu Ionel *uneltele de munca câmpului*, ca : plugul, grapa, carul, căruța, furca, grebla, coasa; iarna am privit strânsura de nutreț: clăile de fân și sirele de pae; apoi grajdul boiler, grajdul cailor, cocinele pentru porci, cotețele pentru păsări, porumbarul.

În *grădină* învăța pe rând, să cunoască toate soiurile de pomi, de pomișori, de legume, de flori și de ierburi. Mai mult se înveselea, când vedea florile și fructele coapte; îi plăceau la nebunie fluturii și pasările cântărețe, ce cântau prin arborii din grădină. La pomi l-am obicinuit să deosebească părțile lor (rădăcină, tulpină, crăci, ramuri, rămurele, frunze, flori și fructe); să-și însemneze timpul când înfrunzesc, înflorească, când cresc și se coc fructele; i-am arătat că fac rău copiii și oamenii mari, care vatămă pomii... În anul al 3-lea și al 4-lea, ziua îl povățuiam să privească adese, *bolta albastră a cerului, cu soarele*; și seara — cu *luna și cu stelele*. La soare băga de seamă cum răsare, cum se ridică, cum se pogoară pe cer, și cum apune. Seara când se arăta *luna*, îl povățuiam să hage de seamă că une-ori ea se vede plină, alte-ori numai câte-o parte... Apoi băga de seamă că vara *zilele* sânt mai lungi și nopțile mai scurte și iarna întors; învăța numele zilelor; știa că *Dumineca e sărbătoare*, când oamenii merg la biserică; știa când cad și de ce prăznuim Crăciunul, Boboteaza, Paștile, Ispasul și Rusaliile...

Casa, curtea și grădina cu tot ce se află într-ânsele era pentru Ionel lumea lui copilărească, în care se mișcă, se juca, creștea și trăea mulțămît. El era în Arcadia fericită!

Cu *satul* sau cu *comuna* Ionel a început să facă cunoștință prin anul al 3-lea, când, eșind în uliță cu Ilenuța, a mers până la școală, care nu e departe de casa noastră.

În anul al 4-lea l-am dus la primărie, a cărei casă *se făcea din nou*. Aci privi el, cu mare luare aminte, la șanțuri, în care se puse temelia, la păreții de piatră care se ridicau încet cu încet; aci văzù el pe zidari și pe tâmplari cu uneltele lor; văzù cărămizile și tincueala și se mira mult de chipul cum lucrează fie-care muncitor. La clădirea aceasta l-am dus mai adese-ori, până când se isprăvisse cu totul. Când se făcea acoperișul, îi plăcea mai mult cum măestrii băteau șindrila, cu ciocanele. Venind acasă, imita pe lucrători, bătând cu o bucată de lemn, lavițe, scânduri și altele.

În anul al 5-lea l-am dus la *moară*... De-alungul gârlei văzù *sălcii* și chiar lângă moară, câți-va *arini*. I-am arătat cum, din sus de moară, apa se *iezește*; cum din *iaz* apa curge vâjăind pe *zăgaz* și, prin căderea ei învârtește roata cea mare ce se vede afară; i-am arătat și *scozul*, pe unde se dă drumul apei, când moara stă... Apoi am intrat în moară, unde l-am dus la nenea *morar*, care era alb de făină: și pe față și pe haine. În moară era zgomot mare cum umblau cele două *petri*. Ionel își însemnă lucrurile de căpetenie: *podul*, *coșul* în care se pun bucatele și petrele, iar jos se uită la *postavă* (lada), în care cade făina, la *fusul* cel de fer și la *grindeiu*; el se mira cum din grăunțe se face făina, din care luă un pumn și o simți cum era de

caldă și de moale. Și pe drum, spre casă și acasă nu vorbea alt-ceva decât numai despre moară, unde am trebuit să-l duc mai adese-ori.

Rând pe rând învăță să cunoască toate stradele satului și casele cele mai frumoase. Dacă ne auzea vorbind că cutare om își face o casă nouă, numai decât mă ruga să-l duc acolo ca să vadă cum lucrează meșterii și eu, tot-de-auna, ori că-l duceam însu-mi, ori îl trimiteam cu tatăl meu acolo, la fața locului.

De prin anul al 5-lea, l-am scos și la *câmp*; primăvara, când se ara, vara când se făcea fânul și se secera și, toamna când se cocea și se aduna păpușoiul sau porumbul. De pe *Dealul Popii* ne uitam amândoi la șirurile de dealuri, la văi și la gărlă până la satele vecine; ne uitam cât *zăream* cu ochii.

Lui Ionel îi plăcea și de *lucrările* oamenilor, când întreba să-i dăm socoteala ce fac oamenii? Pentru-ce? Cum? . . .

Iată o pildă, cum Ionel avea obiceiul să descoasă pe cine era cu dânsul, când vedea o lucrare oare-care.

După-ce *fânul* din grădină s'a făcut și s'a adunat în purcoae, într'o zi Ionel începù să vorbească ast-fel cu bunică-sa :

- Ce e fânul, bunică?
- Fânul e fân, copile!
- Din ce se face fânul?
- Din iarbă!
- Cine face iarba, bunică?
- D-zeu, dragul bunicei!

— Când face D-zeu iarba, ziua sau noaptea?

— Și ziua, și noaptea.

— Și Dumineca?

— Da.

— Apoi nu-i bine, dacă D-zeu face și Dumineca iarbă. Așa-i bunică, că nu-i bine?

— Nu știu dacă-i bine; ian *lasă-mă în pace*, că n'am vreme să ciutric atâta cu tine!

Ionel se opri, pentru câte-va clipite cu întrebările; dar apoi, privind spre cer, începù iarăși:

— Cine a făcut norii ceia, bunică?

— Cine să-'i fi făcut? — D-zeu i-a făcut!

— Și pe cei mari i-a făcut D-zeu, bunică?

— Da, și pe cei mari!

— Da, cum a făcut D-zeu, norii, bunică?

— Nu știu, *lasă-mă în pace*; ți-am mai spus odată că n'am vreme să-ți răspund la toate *nimicurile* tale.

Când mi-a spus mama despre aceasta, i-am zis că n'a făcut chiar bine, fiind-că, voind dintr'odată să astupe gura lui Ionel, mai mult îi aprindea curiozitatea. Dacă Ionel întreba numai din trecere de vreme, trebuia să-l *întrebe* și pe el mamă-mea, să vadă el că, precum îl supără pe dânsul întrebările ei, chiar așa o supără și pe ea întrebările lui.

Așa se obicinuește copilul să se gândească...

Când mă întreba ce-va și eu nu aveam timp să-i răspund îndată, ceea-ce el nu putea să știe, îi ziceam să mai aștepte, să se mai gândească și el...

Dacă mă întreba ce-va ce, și dacă i-ași fi spus, n'ar fi înțeles, — îi ziceam :

— Aceasta nu-i de mintea ta, Ionel. Mai așteaptă, până ce vei crește mai mare.

Iar, când mă întreba ce-va, ce nu știam nici eu, îi răspundeam pe față: — Aceasta n'o știu nici eu, Ionel!

— Și cine știe aceasta?

— O pot ști alți oameni, care au văzut... *O știe D-zeu, care vede și știe toate lucrurile. D-zeu e atot-știutor.*

Ast-fel, prin privirea lucrurilor și a lucrărilor din grădină și de pe câmp, nu numai că Ionel își lămurea și înmulțea cunoștințele; dar i-se deștepta și *simțul frumosului și cel religios* către atot-puternicul și prea-bunul Dumnezeu; i-se deștepta și simțul *simpatctic* către ființele naturii: către plante și către animale. *Și apoi, copilul care nu vatămă plantele și animalele nevinovate, acela de sigur nu va avea inimă de peatră nici către oameni.*

La jucării și la petreceri crescătorii să nu pearză pe copil, din ochi. . . . Să nu i-se facă nici o silă, în-afară de casurile, când ar avea să facă vre-o necuviință. La jucăriile, la petrecerile și la lucrările părinților copilul, de bună voe, învață până la șese ani mai mult decât în tot restul vieții. Rău fac părinții care năcăjesc pe copil cu școala sau cu învățarea regulată, înainte de a fi împlinit cel puțin anul al șeselea al vieții.

Îngrijirea de creșterea morală a lui Ionel.

Iubirea de frați. Nașterea Mărioarei.

După-ce se întărcase Ionel, mai mult era el sub îngrijirea bunei mele mame. Bunica abătea copilașului gândul și îi alina dorul de țată; bunica îi supraveghea jucăriile și petrecerile cu fetița Ilenuța, tovarașă lui Ionel. Acestei fetițe, ca și celorlalți doi servitori ai noștri, nu era iertat să rostească, în auzul lui Ionel, nici o vorbă necuviincioasă necum să facă vre-o faptă de sminteală.

Ionel era trecut de *doi* anișori, când așteptam dela D-zeu să primim în familie, un nou oaspe. Iubita mea soție era *însărcinată* în luna a 6-a.

Într'o zi i-se cam urâse lui Ionel, la jucăriile sale. Atunci îi zise mamă-sa:

— Ionel, bucură-te că Dumnezeu îți va trimite, de Crăciun, un *îngerăș*, cu care te vei juca binișor!

— Mamă, cum va fi îngerășul acela?

— Va fi un copilaș frumușel și cu minte, ca Ionel.

— Și ca Zamfirița?

— Da, ca Zamfirița cea bună și cu minte a doamnei învățătoare.

— Și când vine Crăciunul cu îngerășul, mamă?

— Când vor veni copiii cu colindul, cu plugușorul și cu sorcova.

— Și ce să-i dau eu îngerășului, dacă o veni?

— O să-i dai merele tale?

— Da!

— O să-i dai și mingea ta?

— Da!

— Mamă, o să mă joc eu cu îngerașul acela?

— Da, pușorule, o să te joci frumușel!

Prin ast-fel de conversații zilnice voiam noi, părinții, să deșteptăm în inima lui *Ionel iubirea frățescă nu numai cu cuvântul, ci și cu fapta și cu adevărul.*¹⁾

Lui Ionel i-se părea prea lungă vremea până ce să vie Crăciunul cu îngerașul; el îl aștepta *iubindu-l cu dragoste frățescă.*²⁾

Soția mea a urmat și în aceasta a doua sarcină întru toate, cum a urmat când a fost însărcinată cu Ionel. La povețele iubitei mele mame am adăogat și experiențele noastre. Eram aproape de Crăciun, când am băgat de seamă că se apropie ceasul deslegării. Atunci am trimis pe Ionel, cu toate jucăriile sale, la bunică-sa, care începù a-i povesti despre apropiata sosire a îngerașului. În pre-ziua ajunului de Crăciun, bunicul adusese covrigi pentru colindători, nuci și mere aveam noi din prisosință... Mă dusei să văz pe Ionel. Cât ce mă zări, îmi zise:

— Tată, de seară vine Moș-Crăciun; vin băeții cu colindul...

— Da, drăguțule, vin copiii cu colindul și cu plușorul...

— Dar îngerașul, nu vine?

— O să vină și îngerașul, pușorule!...

¹⁾ Sf. Ioan III. 16—18. ²⁾ Rom. XII. 10.

Sosi clipa nașterii. Era în 24 Decembrie, la 3 ore după prânz, când soția mea, cu ajutorul lui D-zeu dădu naștere unei fetei bine făcută și sănătoasă. Mamă-mea, soacră-mea și moașa îngrijiseră prea bine de toate lucrurile, întocmai ca la nașterea lui Ionel. Tot asemenea am urmat cu rugăciunile și cu botezul *Mărioarei*. Din rufele și din hăinicilele trebuitoare la botezul fetei noastre, o parte am dat-o pentru o fetiță săracă, care se botezase de-odată cu Mărioara și la casa lăuzei am trimis merinzi alese și potrivite pentru trei zile. A doua zi, după nașterea Mărioarei, în ziua de Crăciun m'am dus la mama să aduc pe Ionel acasă. Cât-ce mă văzù întrând în casă, mă întrebă :

— Unde-i îngerașul ?

— Drăguțule, îngerașul este acasă, la mama... Am venit să te duc să-l vezi !

Atâta i-a trebuit lui Ionel. De-odată își aruncă toate jucăriile și începù să strige :

— Merg la mama! merg la îngeraș! Haid tată, la mama !

Cu o bucurie nespusă plecarăm și, când ajunserăm în sală, îi spusei să nu strige, să nu bată cu picioarele că se spărie îngerașul... Cu un fel de sfielă pași Ionel peste pragul odăii.

Atunci mama, veselă și zimbînd, chemă pe Ionel la sine zicându-i :

— Vino, pușorule la mama ! Aci e îngerașul, ce ni l-a trimis D-zeu, astă-noapte. Uită cum doarme, uită capul ; uită ochisorii închiși, uită gurița ; uită mânușițele, uită pi-

ciorușele! Ionel privi cu mirare și cu bucurie fetița, îmbrăcată frumos și curat...

— Vezi, ce bun e D-zeu, — urmă mamă-sa! — Acuma vei avea cu cine să vorbești și, când va fi mai măricică, Mărioara, vei avea cu cine să te joci. Vino pușorule, sărută pe mama, sărută și mâna *Mărioarei* (așa cheamă pe acest îngerăș); iar eu îngenunchiai jos, lângă patul mamei, cu fața spre icoană și, împreună cu mama, rostirăm în fața lui Ionel cuvintele:

— *Doamne, D-zeule, îți mulțămim pentru Mărioara!*

Și, fără să zicem ce-va lui Ionel, îngenunchiă și el de bună-voie și repetă vorbele noastre... Apoi nu mai vroi să se îndepărteze de lângă pat, ci aștepta să se deștepte Mărioara spre a-i vedea și ochii deschiși și să o audă cum vorbește.

— Mamă, de ce stai în pat? — zise el, — acuma nu e noapte!

— Sânt obosită, drăguțule, cum am primit pe Mărioara dela D-zeu.

— Și cum e D-zeu, mamă?

— D-zeu e mare și bun, pușorule.

— Mamă, nu vine nenea doftor (pe care-l cunoștea de când îl altuise) să-ți dee doftorie? . .

— Vine mâne, pușorule!

Și, când se făcù soția mea bine, spuse lui Ionel că doctorul i-a dat numai leacuri; dar *D-zeu este acela, care i-a dat iarăși sănătatea...*

La botezul Mărioarei toți căsenii și bunicii au fost îmbrăcați în haine de sărbătoare și, fiind afară foarte frig,

am rugat pe părintele preot să facă botezul în casa noastră, pe care am înfrumșețat-o cu toate icoanele sfinte ce le aveam. La masă a spus părintele preot lui Ionel că și dânsul s'a botezat când a fost mic și că *D-zeu a poruncit ca toți creștinii să se boteze.*

Pe Mărioara am crescut-o, întru toate după-cum am crescut pe Ionel, fiind-că *deosebiri* însemnate în educația sexelor se pot face abea din anul al 7-lea al vârstei copiilor. Iată unele *mici deosebiri* în dezvoltarea lui Ionel și a Mărioarei.

1. Ionel s'a dezvoltat, peste tot, mai încetinel decât Mărioara.

2. Ionel avea închipuirea sau imaginațiunea mai puțin viuă decât Mărioara.

3. La Ionel să arăta mai de timpuriu și mai vădit *mândria* sau *ambizia* copilărească. Îmi aduc aminte că un răspuns odată dat, Ionel nu-l mai repeta a doua-oară, ci fixa pe cel-ce-l întreba, ca-și-când ar fi voit să-i zică:

— Ce mă mai întrebi? Nu ți-am spus odată?! Apoi, Ionel nu ni-ar fi sărutat nici-odată, seara înainte de culcare, dacă nu i-am fi adus aminte, pe când Mărioara, la aceeași vârstă, nici-odată nu-și uita de aceasta ispravă, fără să-i fi mai pomenit noi, care-va. Și față cu Ilenuța, îngrijitoarea, își arăta Ionel *mândria*, că la vârsta de patru ani el nu voea să primească nimic dela dânsa, dacă nu-i putea lua cu puterea, pe când Mărioara primea ori-și-ce, cu bucurie și îi mulțamea frumos.

4. Mărioara, la aceeași vârstă, avea *mai multă stăpânire de sine* decât Ionel. Aceasta am observat-o mai

ales la mâncare. Ionel cu greu se putea stăpâni să nu ceară plăcintă, zahăr, mere, ... când vedea pe mamă-sa gătind sau umblând cu asemenea lucruri, pe când Mărioara, și când avea lucruri de mâncare, le lăsa neatinse mai multă vreme. Aceste deosebiri însă, repet, nu se pot statorî, în mod hotărât, pentru toți copiii, la aceasta vârstă.

Ionel și Mărioara crescură ca doi porumbei, nedespărțiți. . . *In același chip simțeau, în acelaș chip se purtau unul față cu altul.* Nici-odată nu era Ionel mai vesel decât când se juca cu Mărioara. Dar și Mărioara nici-când nu simțea mai mare bucurie decât când putea să fie lângă Ionel. . .

Aceasta o vedeam mai ales dimineața, când Ionel, ca mai mare, se trezea de obicei mai de timpuriu decât Mărioara. Atunci el nu se mișcă de lângă patul surorii, până când nu se deștepta și ea. Până atunci îi aducea jucăriile, ori o carte cu chipuri de animale și, îndată-ce deschidea ochisorii, o mângăea, o săruta, îi vorbea frumusețel, îi arăta chipurile din carte, ori îi făcea fel de fel de jucării. Apoi, după-ce se spăla și îmbrăca Mărioara, se închinau amândoi tot-de-auna împreună cu mine sau cu mama lor; mâncau și se jucau împreună, dându-și unul altuia din mâncări și din jucării. Când mergeau în grădină, Ionel culegea flori pe seama Mărioarei și îi făcea buchețele frumoase ori o împăna, o săruta, o mângăea și, prinși de mână, alergau la mama lor.

Când Ionel se îmbolnăvise odată de pojar, n'am putut decât cu mare greutate să îndepărtăm pe Mărioara de lângă patul lui. Ce a plâns când am dus-o la bunica spre a o

păzi de pojar! Dar de geaba a fost despărțirea, că nici unul n'a voit să stee fără cela-lalt: Ionel chema mereu pe Mărioara, și aceasta plângea să meargă la Ionel, încât bunica s'a îngrozit de bocetele ei... Și fiind-că boala, pe lângă o bună îngrijire, nu era primejdioasă, am trebuit să aducem pe Mărioara acasă, unde nu se depărta de lângă Ionel. Când se făcù bine Ionel, i-am spus că *D-zeu i-a dat iarăși sănătatea. Ionel și Mărioara se iubeau mult între sine. Și frații și surorile care se iubesc. nu se ceartă, nu se bat-jocuresc, nu se bat, nici-odată și nicăirea. Ei trăesc în bună înțelegere. Copiii buni fac multă bucurie părinților și mai-marilor; ei plac și lui Dumnezeu.*

Ast-fel, am desvoltat treptat, în inima copiilor nostri, germenii iubirii și a altor datorii morale dintre ei.

Iată unele povețe și mijloace ce trebuiesc întrebuințate de părinți și de crescători pentru a desvolta în inima copiilor iubirea adevărată:

1. *Părinții și ceia-lalți îngrijitori să nu întărite nici-odată pe copil la mânie, cu vorbe dspre și urâte.*
2. *Să nu neândreptățești nici-odată pe copil când îl pui față în față cu alt copil.*
3. *Să astâmperi mânia vădită a copilului, îndreptându-i luarea aminte asupra unor lucruri, lui plăcute.*
4. *Când trebuie să refuzi ce-va copilului, să i-o refuzi liniștit, cu sânge rece, dar fără glumă și în mod hotărât.*

Iată și unele învățături ale Sfintei Scripturi asupra iubirei de frați:

Cel-ce iubește pe fratele său, în lumină petrece și sminteală întru dânsul nu este; iară cel-ce urește pe

fratele său, întru întunerec umblă și nu știe încotro merge, că întunerecul a orbit ochii lui. Tot cel-ce urește pe fratele său, ucigător de oameni este... Fiii mei, să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul...¹⁾ Toți să fiți cu un gând, milostivi, iubitori de frați, smeriți... curățând inimile voastre cu ascultarea adevărului, din inimă curată iubind unul pe altul fierbinte...²⁾ Iată acum, ce este bun sau ce este frumos, fără numai a locui frații împreună... că acolo a poruncit Domnul binecuvântare și viață până în veci...³⁾ Frate de frate ajutat e ca o cetate tare și înaltă, și puterea lui e ca o împărăție întemeiată...⁴⁾ Nu sămăna minciuni asupra fratelui tău.⁵⁾

Ast-fel povățuiți copiii, gemenele însușirilor bune se va desvolta, va crește și va aduce roade binecuvântate, în inima lor.

Neascultarea și încăpăținarea lui Ionel.

Dintru început Ionel era foarte ascultător: un semn, o vorbă din partea noastră, era de-ajuns spre a face sau a nu face ceea-ce îi ceream. După-ce începù să vorbească binișor, îi spuneam fel de fel de întâmplări, din care reușea în chip vădit *urmărilor neascultării*.

Când la vârsta de *trei* ani, privea oile cu mielușeii, și caprele cu iezișorii lor, îi spuneam *basmul celor trei iezi cucuieți*:

— A fost odată o capră. Și capra avea trei iezi. Mult își iubea mama capră iezișorii. Dar ei erau nebu-

¹⁾ Epist. I. Ioan, Cap. 3. ²⁾ I. Sf. Petru, Cap. 1, v. 22 și Cap. 3, v. 8. ³⁾ Psalm 132, v. 1—3. ⁴⁾ Pilde, Cap. 18, v. 19. ⁵⁾ Sirah, Cap. 7, v. 12.

natici și nu prea ascultau de mamă. Nu făceau mai niciodată cum îi învăța mama. Ei făceau după capul lor cel nepriceput. Nu erau de fel *ascultători*. De aceea au și pățit rău. Într'o zi capra, vrând să le aducă merinde bună, se porni de-acasă. Când era să plece, ea zise iezilor așa:

— Ascultați, voi, trei iezi *cucuiеți*, copilașii mei! Eu mă duc să vă aduc merinde bună. Pe câtă vreme n'oiu fi eu acasă, voi să țineți ușa bordeiului bine încuiată, pe din-năuntru. Să nu cum-va s'o deschideți până ce n'oiu veni eu și vă voi striga de afară așa:

— Voi, trei iezi cucuiеți,
Mamii, ușa descuiеți,
Că v'aduce mama dulce
Lapte 'n țâțe,
Mugur verde în cornițe,
Vâsc de codru în codiță,
Frunză 'n buză,
Iarbă 'n barbă,
Drob de sare,
La spinare!

Că de nu, *vine lupul și pe toți trei vă mânâncă*. — Auzitu-m'ați, copilași? Alt-fel să nu faceți că e vai de voi și vai de mine!...

După aceasta, mama capră a plecat, după hrană. Dar lupul din pădure a văzut-o că a plecat. El a priceput că a rămas iezii singuri singurei, acasă. Ast-fel lupul a plecat și a venit pe furiș până la ușa bordeiului caprei ca să prindă pe cei *trei iezi cucuiеți* și să-i mânânce în voea lui.

Când a pus laba pe clanță, a găsit ușa închisă, pe din-năuntru. Iezii o încuiaseră, după-cum le spusese mama. Dar lupul era șiret și viclean. El se gândi cum să înșele pe iezi. Își prefăcù glasul lui cel gros de lup. Apoi începù să le vorbească subțirel ca o capră. Îi îndemnă blând și frumușel ca să-i deschiză ușa și se făgăduia că le aduce tot felul de merinde bune.

Cei trei iezi *erau lacomi și la mâncare, și nebunatici la minte, și neascultători de povețele* mamei lor. Îndată le veni mare poftă să vază și să ronțăie merinzile. Atunci ei nu mai ținură în seamă porunca mamei capre și... descueară ușa. Pe loc, lupul se repezi asupra lor, îi sfâșia cu ghiarele lui ascuțite și cu colții lui cei mari. Și, într'o clipă, pe toți trei, îi înghiți, cu piele cu tot. Numai *cucuietele*, dela căpăținele lor, le lăsă pe jos, în bordeiu. Apoi, tâlharul de lup, a luat-o la fugă în pădure, trăgând ușa după dânsul...

Sfânta Scriptură așa învață:

Fiiul meu, ascultă învățătura tatălui tău, și nu nesocoti pe aceea a mamei tale!

Pedepsele în educațiune.

Noi ne-am fost hotărât să creștem pe Ionel *fără bătae*. Dar, cu timpul m'am convins că, deși el era un copil foarte buu, totuși, în anume împrejurări, își arăta — ca toți copiii — aplecarea spre rău. Din pricina aceasta nu odată am fost silit să-l *pedepsesc cu nueava*, pe lângă toate declarările unor învățați de azi că numai copiii de părinți bar-

bari au trebuință de *bătae, care e un mijloc barbar și tiranic de creștere*. Iată o întâmplare din cele multe:

Ionel era trecut de 3 ani. Venise la noi domnul perceptor cu Petrică al său, cel de 4 ani. Petrică avea o minge frumos colorată. Îndată-ce o zări Ionel, *vroea să o aibă*. Dl perceptor spuse lui Petrică să dea mingea lui Ionel, ceea-ce Petrică și făcù numai decât. Ionel, cât ce o luă în mână, o privi de toate părțile, apoi începù să se joace *singur* cu dânsa. Mai pe urmă *nici nu mai voi s'o dea îndărăt* lui Petrică, cu toate îndemnurile ce-i făcusem și cu toate rugăciunile și supărările lui Petrică. Nu știam ce să încep cu dânsul, care își *însușise*, fără nici o remușcare de *conștiință, bunul străin!* Era *germenul nedreptății*, ce se ivise în inima lui! Lucru firesc ar fi fost să-i fi dat și lui o minge întocmai ca a lui Petrică; dar n'aveam de unde s'o iau în clipa aceea. Mă gândeam să-i dau în schimb cartea cea mare cu chipuri; dar apoi iarăși am socotit că, *dacă acuma trebuie să-i cumpăr ascultarea*, aceasta va cere-o și de altă-dată și, mai pe urmă, nu va asculta de loc, de vorba noastră. Deci mă hotărîi să-l *silesc să asculte*.

— Ionel nu vrei să dai mingea îndărăt, lui Petrică?

— Nu!

— Dar bietul Petrică nu are minge!

— Nu dau mingea! — răspunse Ionel cu mânie și îmi întoarse spatele. Atunci îi poruncii aspru:

— Ionel, tu *trebuie să dai mingea lui Petrică! Mingea nu e a ta! Mingea e a lui Petrică*. Vrei să fii un hoț? *Adă mingea încoace!*

Atunci Ionel ne surprinse cu *o răutate neînchipuit de mare*. În loc să mă asculte și să-mi dea mie mingea, *o aruncă jos*, înspre Petrică, care voi s'o ridice îndată. Dar eu îl oprii, fără să știu în clipa aceea ce aveam să fac, fiind-că îmi perdusem cumpătul, ca să nu zic capul. Atunci băgai de seamă întâiași-dată că acest copil, *pe care îl credeam bun, dintr'o dată voeà să sdruncine și să sfărâme guvernarea și autoritatea mea de părinte*.

— Ionel, îndată ridică mingea și o dă lui Petrică!

— Nu o ridic! — răspuse el mănios, pe un ton ridicat.

Atunci smulsei o ramură din mătura de mesteacăn și, arătându-o lui Ionel, îi zisei:

Ridică mingea, sau te lovesc! Dar Ionel rămase neînduplecat la al său: *Nu o ridic!* Eram chiar să-l arz, când mă oprî soția mea, zicându-mi:

— Pentru D-zeu, te rog nu-l lovî... Tatăl, *care își bate copilul nu e un judecător care pedepsește, ci un om mănios care își răsbună!* Tot aceasta îmi repetă și perceptorul... Dar, deși între două focuri, mă hotărâi repede: Luai mingea și nueaua, și cu dreapta apucaî pe Ionel, mă furișai cu el în odaea de-alături, încuiai după mine, spre a oprî pe mama să vie după noi, aruncaî mingea jos și zisei lui Ionel:

— Ridică mingea sau te lovesc cu varga!

Dar Ionel rămase neânduplecat.

Atunci îi dădui una peste șezut, și îi poruncii:

— Ridică mingea!...

— Nu o ridic! — Atunci îi mai dădui uña mai aspru, încât țipă ca din gură de șerpe.

— Vrei să ridici mingea?...

— Da! zise el plângând, și o și ridică. Acuma îl luai frumușel de mână, deschisei ușa și-l dusei în cea-laltă odaie, poruncindu-i să dea mingea lui Petrică. *El i-o dete fără să mai zică o vorbă...* și fugi sbierând la mamă-sa vrând să-și ascundă obrazul în poala ei. Dar mama avu atâta simț bun, că-l respinse frumușel cu mâna, zicându-i întristată și cu lacrimi în ochi:

— *Du-te, ești un Ionel rău!...*

După aceasta întâmplare supărătoare ne plecară oaspeții, părându-le rău că ne-a fost dat prilej la atâta mâhnire. Pe Ionel l-am trimis cu Ileanuța la bunică-sa și, rămânând singuri, soția-mea îmi zise foarte mișcată și supărată:

— Te-am auzit adesea că acuma și în școli sânt oprite bătăile, chiar și pentru copiii cei mai răi. Și acuma, tu părinte și învățător, bați pe copilul tău cel bun, care nu te-a supărat până acuma. Nu te înțeleg de loc!

— Ascultă, draga mea. Sfânta Scriptură așa spune: *Părintele care cruță năucă, își urește copilul și familia.* Când urzica este încă tânără, lesne o poți smulge; dar, dacă o lași, îi crește rădăcina și, apoi vrând s'o smulgi, rădăcina îi rămâne în pământ. Chiar așa stă lucrul și cu sămânța și cu germenii celor rele la copil. Ionel *n'a voit să mă asculte pe mine, pe tatăl său. Ba, cu îndărătnicie, mi-a răspuns că nu mă ascultă.* Aceasta e cea mai mare necuviință, e cel mai mare păcat ce-l poate face un copil față cu tatăl său. Măne n'ar fi voit se te asculte pe tine și,

mai târziu, *n'ar fi vroit să asculte nici de lege, nici de D-zeu. E lucru nefiresc ca copilul să poruncească prin strigătul său și cel înțelept să asculte de cel neînțelept.* Ce s'ar întâmpla, dacă de o pildă, călărețul ar lăsa să-l ducă calul pe unde și cum ar vrea el? Vai de stăpân, când poruncește sluga și stăpânul ascultă! Vai de părinți, când poruncește copilul și părinții caută să asculte! Mintea sănătoasă ne spune că *toți cei mai cu puțină pricepere trebuie să asculte de cei mai înțelepți.*

Oare nu-i mai bine că am vindecat pe Ionel acuma de rana primejdioasă a sufletului ce-i zice *neascultare*, pentru care D-zeu a alungat din raiu, pe strămoșii noștri! *Ascultarea e marea vârtute a celei dintâi copilării: ascultarea nimicește uriciosul egoism. Prin ascultare idea datoriei se face puternică. Apoi, o pedeapsă mică, dar simțită, dată de părinți când trebuie, e o dreptate repede care îi face să câștige timp și are darul să îndrepteze într'o clipă.* Prin urmare, părintele, care-și pedepsește cu pricepere copilul, nu-i răsbunător, cum ziseși tu, ci chiar un judecător drept.

Soția mea se linișți și părea a mă fi înțeles; dar îmi zise:

— Eu totuși nu aș fi bătut pe Ionel; dânsul e *prea mic* și nu înțelege încă datoria lui *că trebuie să asculte de noi.*

— Aceasta e adevărat, — răspunsei eu; dar nici cânele, nici boul, nici calul nu înțeleg ceea-ce fac și, cu toate aceste, dobitoacele acestea și altele învață și isprăvesc deosebite lucrări. De ce n'ar asculta de povețele noastre

și Ionel, care acum e de trei ani și e mult mai înțelegător decât ori-care dobitoc. Tu, draga mea, ești mamă; tu iubești prea mult pe Ionel; de aceea ești așa de îngăduitoare față cu el. Spui că nu înțelege. Prea bine! Chiar pentru aceasta, oare nu-i datoria noastră să-l ajutăm ca să poată pricepe? Copilul nu-i făcut ca să rămâe de-apururea dobitoc, ci să se facă o ființă înțelegătoare. Să nu uiți, draga mea, vorbele Sfintei Scripturi, în care se spune că *nebunia e legată de inima copilului; dar varga pedepsește o va scoate din el*. De ce să lăsăm pe Ionel în prostia lui firească, dacă putem să-l scăpăm de dânsa cu două lovituri, ce nu-i pot face nici un rău mai simțit! Să nu crezi, draga mea, că copilul nu înțelege de loc. Pentru-că, dacă știe să fie neascultător, să-ți scoată limba, să se mănîe, să se îndărătnicească, să crâșnească din dinți, de bună seamă o să priceapă și ce e nueueaua și la ce slujește. Nu copilul, ci noi, părinții și îngrijitorii sântem de vină, fiind-că nu băgăm de seamă și nu vrem să cunoaștem ceea-ce este spre binele lui și al nostru. Ce crezi, draga mea, care-i pricina de unii copii mai târziu înjură și amăresc pe părinți, dacă nu prea marea lor îngăduință de mai nainte, de când începură a nu se teme de ei? Pe copil, draga mea, *pentru neascultare, pentru minciună repetată, pentru încăpăținare și pentru bătaea ce o dă altor ființe fără să-l fi vătămat, poți foarte bine să-l pedepsești repede și aspru ca să simță; dar n'ai voie să-l chinuești. Varga și mustrarea înțelepciune dau; dar copilul lăsat în voea sa, rușine va aduce mamei sale*. De aceea bine povățuește Sfânta Scriptură,

când zice: *Pedepsește pe fiul tău, și bucurie va aduce sufletului tău...*

Eram foarte mișcați de cele petrecute în ziua aceea. Din pricina aceasta, în seara aceea nu am stat la masă. Inșă, înainte de a ne culcà, ne-am întins mâna, ne-am împăcat și ne-am liniștit. Soția mea înțelese că eu aveam dreptate... Dânsa m'a înțeles tot-de-auna în creșterea copiilor. Buna înțelegere și unire între părinți e lucru foarte trebuitor în creșterea copiilor. *Când părinții sânt pașnici, pașnici vor fi și copiii; când părinții sânt certăreși, certăreși vor fi și copiii. Cum e sfântul, așa e și tămâia.* Ionel, venind acasă dela bunică-sa, a adormit mai de vreme, sub îngrijirile Ilenuții. A doua zi, când se deșteptă, îl luarăm cu binișorul ca-și-când nu s'ar fi întâmplat nimic neplăcut. Eu scriam la masă și mă prefăcui că-mi scap condeiul. Atunci Ionel, care mă urmărea cu ochii, sări numai decât și mi-l ridică, fără să aștepte să-i spun eu.

— *Iți mulțămim Ionel! Vezi, acum ești un Ionel bun.* Așa bun să fi tot-de-auna!... Ce vesel alergă el la mamă-sa și îi spuse ca tata i-a zis: *Ionel bun!* De altă-dată, când mamei îi scăpa fusul sau lingura, Ionel numai decât alergă, le ridică și le dădea mamei. Atunci îi zicea și mama: *Mulțămim Ionel! Vezi, acuma ești un Ionel bun!*... Teodoriță al vecinei nu vrea să-i dea mamei sale cleștele, când i-le cere. *Teodoriță e un copil rău...* Și Ionel repetă: *Rița rău, Ionel bun!* Nu trebuie să mai spun că, de atunci încolo, Ionel era un copil foarte ascultător și supus. El îmi aducea o carte, o batistă, pălăria, un păhar de apă, încălțămintele; el mergea repede la bunicul după

ori-ce lucru ce-i cerea mamă-sa și el putea să facă. Își lăsa jucăriile și era fericit că ne putea servi... Pentru el un semn era de ajuns; dar *apoi, vorba noastră era sfântă*. El nu știa să ne mai refuze, ci *credea că nici nu poate să nu asculte*. *Dânsul era convins că așa e bine, că așa e frumos, așa e drept; el știa că e dator să asculte!...*

Însemnez aici unele cazuri, în care copiii pot să se *îndărătnicească și să nu asculte* de educatorii lor:

1. Când copilul bagă de seamă că toți cei din jurul său umblă după dânsul și-i împlinesc toate dorințele.

2. Când bagă de seamă că prin țipete poate să aibă tot ce dorește.

3. Când întrerumpi sau oprești pe copil dela jocurile și dela jucăriile sale, fără nici un motiv.

4. Când educatorul îl tachinează și-l pedepsește pentru toate nimicurile, de o pildă când copilul scapă din mână un păhar de se sparge; când se murdărește pe haine...

5. Când se cer copilului lucruri, ce-l obosesc peste măsură, sau chiar întrec puterile lui.

6. Când copilul cade; când amenință să-l calce pe stradă un car, să-l împungă un bou și părinții îl ceartă, îl lovesc.

7. Când copilul ar mânca un măr, și mama spune că mărul nu-i pentru copii; când îl obicinuești cu lapte, smântână, și apoi de altă-dată, când cere, nu-i dai.

8. În fine când copilul bagă de seamă că educatorul său, în loc să-i facă și să-i arete numai bine, îi cere tot ce nu-i convine! În toate cazurile aceste și alte asemenea

nu-i mirare că copilul începe să nu asculte și să se îndărătnească față cu crescătorii săi.

Un înțelept educator va putea păzi și îndrepta pe copilul îndărătnic în chipul următor :

1. *Să-i împaci numai trebuințele, iar nu și toate dorințele lui nesocotite, pe care le vei refuza fără nici o considerare. Un nu să-i curme ori-ce poftă de lucruri, ce nu sânt pentru dânsul.*

2. *Să-i împui tăcere, nepermițându-i nici o împotrivire.*

3. *Îi vei spune și îi vei arăta cu binișorul ce să facă și cum să se poarte.*

4. *Dacă nu ascultă de vorbă, trebuie să-i storci ascultarea prin nuelușă, aplicată în părțile moi ale trupului.*

Frica lui Ionel.

Dintru început Ionel nu știă de frică, fiind-că nu cunoștea fințele și împrejurările, ce i-ar fi putut face vre-un rău. Când, după luna a șeasa, l-am dus la găște, a tresărit puțin, la glasul lor. Glasul porumbelului și nici chiar al cocoșului nu-l mai mișcă de loc. Numai când auzea mugitul vacii, răgetul bouului, nechezatul calului și lătratul dulăilor din curte, mai tresărea; dar, par'că se sfiă să atingă cu mâna aceste dobitoace. Din potrivă își întindea mânușițele după muște, după cărăbuși și după fluturi, (de cure îi arătam și iarna, în colecția mea dela școală).

Cel dintâiu sămn vădit de frică l-am bagat de seamă, la Ionel când era de un an. Nu mai știu, de ce plângea

într'o seară, fiind în casă numai cu Ilenuța. Atunci fetița îl amenința că, dacă nu va tăcea, va veni *Ba-bau*, făcând dânsa semne și *mişcări de spaimă*. Ionel începù să țipe și mai tare și, când mă dusei să văd ce este, copilul țipă și zicea: *i-ne Ba-bau* și arătă cu mânușițele spre fereastra din-spre grădină. Atunci îmi spuse Ilenuța, în naivitatea ei, că dânsa voind să-l ogoae, l-a amenințat cu *Ba-bau* (o ființă închipuită, mare și neagră, cu care unii oameni și mame nepricepute din ținutul nostru, au obiceiul să sperie pe copii, când plâng). În noaptea aceea Ionel a sbierat și în somn, încât ne-am deșteptat. Mama îl strânse la piept și îl întrebă:

— Ce este Ionel?... Nu te teme, iată mama! și tata e aci!

Băețelul, deșteptându-se, ne răspunse:

— I-ne *Ba-bau*... ma-re și ne-gu!

Și, în ziua următoare, se gândea mai mult tot la *Ba-bau* al său. L-am dus la cai și i-am zis:

— Ionel, iată *Ba-bau*! dar el răspunse hotărât:

— Nu e *Ba-bau*! *a-ta* (ăstia-s) cai! Apoi l-am dus la bivoliță, și la o scroafă mare, ce aveam și l-am întreat, dacă nu-i care-va din acele dobitoace *Ba-bau*. Dar, el mi-a răspuns hotărât, în fie-care cas: — *Nu-e Ba-bau*! Atunci l-am întreat:

— Ionel, cum este *Ba-bau*?

— *Ba-bau e ma-re, ma-re, ma-re!* și îmi arătă cu mâna în sus spre cer. Copilul a rămas câte-va zile cu *năluca* lui *Ba-bau*, în suflet. În seara aceea, fiind senin,

i-am arătat pe cer *luna*, întrebându-l nu cum-va aceea e *Ba-bau*. Dar, el îmi răspunse: Nu, nu-e a-cea *Ba-bau*! Năcazul nostru era că copilașul se trezea noaptea de frica lui *Ba-bau* și numai cu mare greu îl putea mamă-sa liniști și adormi la sân. Atunci, aducându-mi aminte și din copilăria mea, mi-am dat seamă că omul, din cea mai fragedă vârstă, are aplecarea *spre supra-firesc*: spre smei, draci, priculici, *feți-frumoși* și alte năluciri de prin basmele poporane. În privința aceasta săteanul nostru e tot pe treapta copilăriei, pe când omul învățat știe că asemenea ființe sânt numai închipuiri d'ale fantasiei...

Mă gândii mult cum să scot din sufletul lui Ionel pe acel *Ba-bau*, de care avea o frică groaznică. Ori-unde și ori-cu-cine ar fi fost, când auzea de *Ba-bau*, se schimbă la față și își căută scăpare sau la mamă-sa, sau la mine și, diu brațele noastre, privea spăriat în toate lăturile.

Era luna lui Iunie. Intr'o seară se pregătea afară de o *furtună mare*: nori negri se ridicară în-spre Soare-apune; iar spre Soare-răsare era mai mult senin și se vedeau stele. Norii se prefăceau din ce în ce tot mai groși, mai *negri* și mai *mari*, și începând să sufle un vânt puternic, se mișcau ca niște *codri* mari și negri. Începuse să și fulgere și să tune. Ionel dormise binișor după prânz, încât nu-i era somn de loc. Atunci mi-am zis:

— Acum e clipa potrivită să-i scot din cap pe *Ba-bau* al său. Lui Ionel îi plăcea mult, când ploaia cu clăbuci. Atunci eșiă și stătea cu Ilenuța în ploae de-l uda pe cap și se jucă prin băltoci, când Ilenuța îi rostea din gură:

Ploauă, ploauă!
Găinele se oauă!
 Să ne dați și nouă
 Trei, șese și nouă
 De oauă, tot nouă!

Din ce în ce se întunecă mai tare în-spre Apus și fulgeră și bubuea tunetul.

— Ionel, — zisei eu, — uită *Ba-bau!* Și el, spăriat îmi răspunse:

— A-la e *Ba-bau!*.. *Ba-bau, e mare!*

— Nu te teme puiule! *Ba-bau* nu face nimic lui Ionel. Eu nu mă tem de *Ba-bau*. Iată și mama e aci. Nici mama nu se teme de *Ba-bau*. Nici Penuța nu se teme de *Ba-bau*. Uită, nici Hector nu se teme de *Ba-bau!* *Ba-bau* aduce ploaie, ploaie mare. Ast-fel Ionel începù, încet cu încetul, să vadă că *Ba-bau cel mare și negru*, nu face nici un rău. . . Apoi, începând să ploae, am mânat pe Penuța în ploaie, unde ea începù să spună tare din gură: Ploauă, ploauă. . . Atunci și Ionel începù să iee curaj și, spre a-i înlătură ori-ce gând de frică, îl dusei și pe el în ploaie. El tot privea spre norii cei negri, care nu mult după aceea începuseră a se împrăștiă. . . Și, îi zisei:

— Vezi, dragă Ionel, *Ba-bau* e bun; el ne-a adus ploaie. Acuma *Ba-bau va merge acasă să se culce*.

— Unde e casa lui *Ba-bau*, tată?

— Casa lui *Ba-bau* e colo sus, în cer. Și tata lui *Ba-bau* e acolo sus, în cer.

— Cine e tata lui *Ba-bau?*

— Tata lui *Ba-bau* e Dumnezeu... Acuma *Ba-bau* merge să se culce. Să mergem și noi să ne culcăm, că vine noaptea... Ionel asculta vesel și, până ce adormi, tot zicea din gură :

Ba-bau e bun. *Ba-bau* ploauă! *Ba-bau* culcă în pat...

A doua zi, de dimineață, fiind cerul senin curat, mă întrebă Ionel, când vine iarăși *Ba-bau* cel bun; iar eu i-am răspuns că va veni atunci, când i-va porunci tatăl său, Dumnezeu. Într'ast-fel am scăpat pe Ionel de frica cea groaznică, de *Ba-bau*. și atunci am poruncit Plenuței să nu mai cuteze a spăria pe copil: nici cu *Ba-bau*, nici cu *vine lupul!* nici cu *șiganul*, nici cu *jidanul cu sacul*, care adună pe copiii cei răi; nici să se strâmbe cătră Ionel.

L-am obicinuit pe Ionel și la *întuneric*. Mai întâiu îl dusei în *pivniță*, unde am aprins o luminare ca să vază că acolo nu-i nimic ce i-ar putea face vre-un rău. Într'un colț a pivniței era strâns cocoloș, un *ariciu*, ce-l țineam acolo pentru potopirea șoarecilor. Îi spusei că ariciul e un animal mic, care nu face omului nici un rău și-l luai în mână și-i arătai lui Ionel țepele... Apoi am stâns lumina și am ramas în *pivniță prin întuneric*, vorbind frumușel cu copilul. De-aseenea când se deșteptă noaptea, pe *întuneric*, (căci noi nu aveam *răul* obicei să durmim cu opaițul aprins, care strică aerul), atunci mamă-sa îi vorbea frumușel, până ce adormea iarăși. Tot în aceeași vară l-am obicinuit cu *umbra* lui, (care îl însoțea pe tot locul) fiind când mai mare, când mai mică. Să știe că unii copii *se tem rău de umbra lor*, mai ales noaptea, pe lună. Despre *albine* i-am spus să nu meargă la stupină, și să nu supere vre-o albină,

care poate să-l *înghimpe*. Nici de șoareci, nici chiar de cloțani nu se temea Ionel. Mai târziu, când copilașul era de vre-o cinci anișori, vara am prins o *șopârlă*, în grădină, în fața lui; am prins-o cu mâna de coadă și i-am spus *că șopârta nu mușcă* — cum zic unii oameni nepricepuți; — l-am făcut să-o prinză și el cu mâna de coadă și s'o privească bine; apoi am dat drumul șopârlei, și Ionel avea mare plăcere să se uite după dânsa, cum fugea și se furișea prin iarbă. De altă-dată am văzut și un *șerpe de casă*, neveninos, despre care asemenea i-am spus că n'are de ce să se teamă și i-am spus o istorioară despre șerpele casei.

În chipul acesta, Ionel, când era de șese ani, nu se temea de nici un animal, nu se temea nici de furtună, nici de draci, nici de morți, nici de întuneric; *el era un copil curajos și îndrăzneț, care nu știa de frică*.

Educatorii să-și însemne în privința *fricei* la copii, următoarele:

1. *Crescătorii să nu dea înșiși pildă rea, adecă să nu fie fricoși.*

2. *Să nu spărie cu nimic pe copii: nici cu stafii, nici cu lupul...*

3. *Copiii, mici de tot, dintru început să nu rămâie singuri, nici ziua, nici noaptea, și mai ales nu la întuneric, până ce nu s'au deprins.*

4. *Copiii să fie lămurii asupra ființelor și lucrurilor, care pot să le aducă rău, în anume împrejurări, ca: vite împungace, cai spărioși, câni și pisice turbate, șerpi veninoși. Învățătura e cel mai bun mijloc d'a înlătură frica dela copii și dela oameni.*

Iubirea de adevăr a lui Ionel.

Copilul nu cunoaște minciuna. El spune la început lucrurile cum le vede și cum le aude. Să-i păstrăm această însușire frumoasă! Eu și soția mea eram pururea deschiși la inimă, unul față cu altul. Ne spuneam fiecare, și virtuțile și greșelile (acestea nu în fața copiilor) și nu ne ascundeam și nu ne prefăceam față cu nimeni.

Odată zisei soției mele în fața lui Ionel.

— Azi nu mi-ar plăcea să mă cerceteze nimeni; am atâta de lucru de nu-mi văd capul. Nu mult după aceea veni un cunoscut la noi, în povești: Eu însă nu aveam timp, pentru povești. Aceasta o observă numai decât Ionel și zise mosafirului:

— Nene, tata astăzi nu vrea să grăească cu Domnia-ta!

— Pentru-ce?

— Are treabă.

Atunci mă întrebă cunoscutul, dacă e adevărat.

— Da, e prea adevărat, chiar spuneam aceasta lui Ionel înainte de a veni D-ta. Alt părinte, în locul meu, poate s'ar fi prefăcut vesel de visita primită și copilul ar fi observat de loc această *prefăcătorie*!...

Altă-dată veni repede Ionel la mine în grădină și îmi zise:

— Tată, mama a lovit pe Ilenuța peste gură!!

Ce se întâmplase? Ilenuța spuse o vorbă proastă și soția mea o lovisе ușor peste gură. Văzând Ionel aceasta, zise:

— Mă duc să spun la tata că ai lovit pe Ilenuța!

— Du-te și spune Ionel...! Mama ar fi greșit foarte, dacă l-ar fi oprit să nu spuie ceea-ce văzuse!... *Lăsați pe copil să vadă și să auză numai lucruri ce le poate spune!* Negreșit, copiii, cu via lor închipuire, pot să și schimonosească adevărul. Ionel ne spunea toate vorbele și toate greșelile Ilenuții și mai târziu ale Mărioarei.

Câte-odată, când aveam de lucru, îi ziceam:

— Ionel, acuma n'am timp să te ascult. Lasă pentru altă-dată! Ași fi greșit contra adevărului, dacă i-aș fi zis: — *Taci, nu mai spune atâtea fleacuri!* fiind-că prin aceasta l-ași fi îndemnat să ascundă greșelile altora.

Să nu oprești nici-odată pe copil de a spune adevărul!

Buna mea mamă avea obiceiul, ca multe bătrâne, să cerceteze toate lucrurile și să descoasă toate tainele: cine? ce? când? cum? cât? pentru-ce? cu ajutorul cui s'a făcut cutare lucru?

Cùm se jucase odată Ionel cu Ilenuța, se întâmplase că dânsul aruncă spre dânsa cu o mână de nisip. Câte-va fire îi ajunseră feteții, în ochi. La strigătele Ilenuței, bunica alergă acolo și zise lui Ionel:

— Cine v'a pus să vă jucați cu nisip? Pentru-ce ai asvârlit tu cu nisip? Vezi, ce rău ai făcut Ilenuții, care ție numai bine-ți face! Ionel *spuse totul* cum s'a întâmplat; iar bunica îi zise: *Fiind-că ai spus adevărul, nu te pedepsesc!* Când mi-au spus mie despre aceasta, am zis mamei că n'a făcut o judecată prea dreaptă cu Ionel, fiind-că băeatul s'a putut gândi așa:

— *Pot să fac eu ori-ce nebunie, numai să spun că eu am făcut-o, și atunci nu mi-se va întâmplă nimica...*

Din contră, buna mea mamă, ar fi trebuit să zică lui Ionel așa: *Ai greșit Ionel! Ai făcut rău că ai aruncat cu nisip spre Ilenuța. Să nu mai arunci altă-dată cu nisip, nici spre Ilenuța, nici spre Mărioara, nici spre Nicolae (servitorul)! Să nu mai arunci cu nisip nici-odată și spre nimeni!*

Nu uitați, *părinților*, povăța înțeleaptă a Sfintei Scripturi: *Puneți pază gurii voastre și ușa de îngrădire buzelor voastre!*

Nu opriți nici-când pe copii a spune adevărul! Și, când vi-l descoper, nu-i mai descoaseți, ci mulțamiți-vă cu naiva lor mărturisire!

Minciuna copiilor.

Ionel trecuse de trei anișori. Era prin luna lui August, într'o Duminică, după prânz. Erau la noi părinții noștri... Tot atunci veni la noi și o femeie văduvă, din vecini, cu cei doi băieți ai ei, care erau ce-va mai mărișori decât Ionel. Copiii, însoțiți de Ilenuța, se duseră cu toții în grădină să se joace. Toți pomii: merii, perii, caișii și prunii erau plini de poame frumoase, dintre care multe erau și coapte. Copiii vecinei ar fi mâncat câte-un măr, două, fiind-că ei n'aveau poame, în grădina lor... Aceasta a fost băgat de seamă Ilenuța, care avea în mână două mere roșioare. Ea zise băețelului celui mai mare.

— Nicule, ține mâna și na *mărul* acesta!

Nicu întinse mâna; iar Ilenuța, în loc să-i dea mărul, cum îi făgăduise, îi puse în mână o *prună verde*, râzând de păcăleala bietului băeat. Dar acesta pricepù batjocura,

se dede de-o parte și stătù rușinat lângă tulpina unui pom. Acolo, întocmai ca o pisică care pândește după șoareci, se gândi Nicu o clipă și, când îi veni bine, se repezi asupra Ilenuței și îi luă cu puterea amândouă merele. *Iată hoția, iată răpirea în mic! Ilenuța a mințit și a înșelat pe Nicu; iar acesta și-a răsbunat printr'o mică crimă, răpind bunul altuia!* Întâmplarea aceasta îmi aduse aminte de obiceiul rău al multor părinți nepricepuți cari, vrând să-și păcălească copiii, îi învață să mintă. Iată o pildă din cele nenumărate :

Un tată zise copilașului care se jucă singur cu niște așchii :

— Puiule, ține mâna să-ți dau un *ban* ! Și copiii sânt atât de poftitori de bani !... Copilul, cu mare bucurie, întinde mâna și se pomenește cu un... *nasture*. Tata face haz din aceasta păcăleală; iar copilul, crezând că tată-său s'a greșit, întinde din nou mâna după *ban*. Tata râde și îi spune că acela e banul făgăduit; iar băețelul se rușinează și se duce într'altă parte, de unde se uită mâhnit la tată-său. În cazul acesta tata *înșeală*, adică *minte* pe copilul său și prin aceasta îl învață să înșele și copilul, la rândul său. Tot așa de greșiți în potriiva *adevărului* sânt părinții care, *promițând* copiilor lor *pedepse*, nu le îndeplinesc; când învață pe copii să spună, dacă i-ar cercetă cine-va, că nu-s acasă; când n'au *încredere* în spusele copiilor... Iată o pildă din vieța lui Ionel :

Era în postul Crăciunului. Într'o zi Ionel veni repede la mine și îmi zise :

— Tată, mama te roagă să-mi dai două mere! Eu mă îndoi că mamă-sa mi-ar cere două mere (căci dânsa își

putea lua câte voeà) și crezui că le cere el pentru sine, de aceea fi zisei:

— Ionel, mi-se pare că tu nu spui *adevărul!* Mamei tale nu-i trebuie mere. *Du-te, mincinosule, nu-ți dau nici un măr!*... Ionel se rușină și, mâhnit, plecă la mamă-sa, fără să mai zică vre-un cuvânt. Mai pe urmă, întrebând pe soția mea despre lucrul acesta, dânsa îmi mărturisî că Ionel *spuse adevărul*, fiind-că, cu adevărat, dânsa ceruse merele, unul pentru Ionel și altul pentru Ilenuța. Atunci mi-a părut rău că am vătămat simțul de onoare al copilului; l-am chemat numai decât la mine și i-am zis:

— Ionel, acum știu că tu ai spus adevărul, când mi-ai cerut cele două mere, pentru mama... Tu nu ești *un mincinos*, ci ești un copilăș bun. *Să mă ierți că ți-am zis mincinos!* Acuma, primește dela mine, nu două, ci *patru mere!* Și, îmbrățișându-l, l-am sărutat pe frunte... Par'că și azi îl văd cum s'a înveselit la față și cu ce bucurie a alergat ântâiu la mama, apoi la Ilenuța de le-a spus că tata l-a sărutat și i-a dat patru mere... De atunci mi-am însemnat greșeala și nici-odată nu mi-am spus judecata, până ce nu am cercetat bine faptele care priveau pe Ionel.

Din acestea se vede ce ușor pot conduce *înșiși părinții* pe copiii lor, la minciună. Dar, dese prilejuri de a *minți* dau copiilor servitorii, lucrătorii, negustorii, industriașii, care nu-și țin cuvântul dat, care înșeală; fără să fie pedepsiți. Repetându-se zilnic aceste prilejuri, copiii ajung la convingere că *nu toate minciunile trag după sine pedepse* și, pe-încetul, se obișnuesc și ei cu minciuna. Aceasta să vede

la unii mai mult, la alții mai puțin și, vârsta de mai târziu a copilului dovedește prilejurile ce le-a avut să mintă...

Din pildele de mai sus se vede cum minciuna duce la înșelăciune și la furt. Mincinosul își pierde creditul; el poartă pedeapsa minciunei în sine însuși.

Nu uitați:

1. *Părinții să fie adevărul intrupat, în vorbă, în purtare, în fapte!*

2. *Ocoliți pe oamenii care vor scărpină urechile și, dela adevăr auzul își vor întoarce și la basme se vor plecă și vor încercă ca să amăgească, de se va putea, pe cei aleși...*)*

3. *Crescătorii vor face pe copiii mincinoși, să simțā urmările neplăcute ale minciunei, ca în parabola cunoscută despre ciobănașul mincinos...*

4. *Crescătorii vor obicinui pe copii să mărturisească când au făcut ori-ce necuviință și să nu spue ce nu au văzut întâmplându-se.*

5. *Crescătorii să părăsească obiceiul de a îndemna pe copii, ca atunci, când greșesc ce-va, să pue vina pe altul, și apoi, când copiii fac aceasta cu șic, îi laudă și își râd cu plăcere de ei. Acestora le strigă Domnul Cristos: Să nu amăgiți, de se va putea, pe cei aleși!... Cei mincinoși dela diavolul sânt!*

Răutatea copilului.

Răutatea copiilor se arată în lovituri și bătăi ce dau unor animale. Prin anul al patrulea văzuse băețelul în

*) Mat. XXIV. v. 24.

curtea școalei, la un elev de școală, un *cărăbuș de Maiu*, *înfipt într'un spin*. Atâta i-a fost de-ajuns lui Ionel. A doua zi îl văzui cu o lăcustă înfiptă într'un ac cu gămălie, cu care se jucă. El îmi spuse că Toader, servitorul îi făcuse aceasta jucărie. Atunci am întrebat pe Ionel:

— Bine, Ionel, știi când ți-a intrat în picior spinul ce ți-l-a scos mamă-ta, ce ai simțit?... Și tu crezi că această lăcustă n'a simțit durere când Toader a străpuns'o cu acul?... M'am năcăjit pe servitor, l-am chemat și, în fața copiilor, i-am zis:

— Ce ai zice Toadere, dacă ți-aș băgă un ac mare prin palmă, încât să iasă de cea-laltă parte? Bine ți-ar cădea?...

— Nu, că m'ar durea!...

— Și tu crezi că pe aceasta mică vietate n'a durut'o, când ai străpuns'o cu acul?... Să nu vă mai văd făcând lucrul acesta! Dacă e să potopești asemenea găngăanii, apoi isprăvește cu ele dintr'o-dată!...

Iar copiilor am spus *întâmplarea* următoare:

Era în-spre seară.

— Tată, — zise Nicu cel de cinci ani — afară, în grădină e așa de frumos. Acolo sânt flori frumoase și fluturi; acolo cântă cucul și alte păsărele. Te rog să ne lași cu Filip, să mergem în grădină.

— Și ce vreți voi să faceți în grădină?

— Vom culege flori — zise Nicu.

— Vom căută și melci și culbecei — zise Filip.

— Bine, astăzi ați fost copii cuminți; mergeți și vă jucați! Numai băgați de seamă, să nu vă loviți!...

Nicu și Filip se luară de mână și plecară în grădină. Vrăbiile ciripeau; cintitele făceau *ți-ți-ți-ți-ri-a!* Coțofane crâncăneau. Nicu fugea după fluturei și, pe urmă se opri de culese floricele pentru mamă-sa. Filip se duse în-spre gard, tot după fluturi. De-odată' se opri în loc, căscă gura și holbă ochii. Ce era? Un *cuib* de pasăre. Mama pasăre, cât ce simțise pe Filip, începù să sboare din cracă în cracă și ciripea, ciripea din clonț.

— *Tiri! țiri! țiri! Lasă-mi pușorii! lasă-mi pușorii!*

Filip se apropiă, se urcă în pom și văzù trei pușori golăsei. Băeatul nu voi să asculte plânsatul și rugăciunea bieteii mame-pășărele, ci luă binișor cuibul și îl puse în pălărie. După-ce se dete cu greu mare, jos, alergă la Nicu și îi arată pușorii.

— Nu vezi, Filipe, cum cască bieții gura, cum tremură și scutură aripele? De ce nu i-ai lăsat, sărăcuții, la mama lor.

Și Nicu se umplù de milă pentru pușori; el alergă la tatăl lor și spuse cele ce făcuse Filip.

Intr'acea însărase. Tata chemă la sine, pe Filip și îi zise;

— Ce aud? Ai luat pușorii dela mama lor? N'ai vrut să ascuți ruga mamei lor, care-ți cerea să-i lași în pace pușorii?... N'ai vrut să ascuți nici plânsatul pușorilor? — *Mama lor plânge!... Pușorii plâng!... Du-te copil rău, nu voi să te văd astăzi!* Filip se duse dinaintea feții tatălui său și, în seara aceea, nici că stătù la masă... Nu știu cum a și dormit. A doua zi, cât ce se deșteptă, se duse la pușori să-le dea de mâncare; dar el îi află morți, pe câteși-trei. Dânsul începù să plângă tare. Nicu alergă la el și, întrebându-l de ce plânge, drept răspuns, îi arată

puișorii morți. De năcas și de rușine Filip fugi în grădina. Dar, acolo mama puișorilor sbură în jurul lui și începù: *ți-ri! ți-ri! ți-ri!* ca-și-când și-ar fi cerut puișorii. Filip se spăriă mai tare și, plângând, fugi îndărăt în casă, la mamă-sa, care îl trimise la tatăl-său, căruia îi grăi așa:

— Tată, iartă-mă, n'o să mai iau pui de pasăre nici-odată! Puișorii au murit și mama lor îi cere dela mine: *ți-ri! ți-ri!* Și eu n'am de unde să-i dau...

— Nu ți-am spus ieri, Filipe, că și mama și puișorii plâng?

— Era noapte și nu vedeam unde să-i pun îndărăt, în pom. Dar, de acum înainte îți făgăduesc că n'o să mai iau pui de pasăre...

Tata îl iertă și Filip se ținu de cuvânt...

După ce am isprăvit istorioara aceasta, am zis lui Ionel:

— Ei Ionel, care din baetii acestia îți place ție mai mult?

Nicu cel bun și cuminte, îmi place mai tare.

Urmarea a fost că Ionel mă rugă să-i dau voe să îngrijească el de sticletele și de scatiul ce-i aveam în colivie. Cu plăcere i-am împlinit această rugăciune, punându-i colivia într'un loc, unde el putea să ajungă la dânsa. Cu multă dragoste îngrijă Ionel de păsărele. În fie-care dimineață le pune semințe de cânepa și apă proaspătă. Când le vede stând într'un loc, se întristă, gândindu-se că sânt bolnave... În iarna următoare Ionel îmi cerea mereu semințe de ovăs, de orz și alte grăunțe, pe care apoi le aruncă vrabiilor și presurilor, ce se înghesuiau, în curte, printre păsările de casă, la mâncare. Ce mulțămire simțea Ionel când putea să facă lucrul acesta.

Nici copiii, nici alți oameni să nu chinmească nici gănganii, nici păsări, nici un dobitoac! Și dobitoacele simt durerea.

Sfânta Scriptură povătuiește :

— *Depărtează mânia dela inima ta și goneste răul dela trupul tău! Nu îngăduiți ca pe copiii vostri să-i orbească răutatea!*

Groznic lucru este când însași răutatea mărturisește și învinovățește. Toată amărăciunea, mânia, inșamea, strigarea și hula să se lapede dela voi împreună cu toată răutatea!

Simțul religios la copil, până la șase ani.

Vorbind de nașterea și de hotezul Mărișoarei, apoi la boala mamei și a lui Ionel, îi ziceam acestuia că *D-zeu este acela, care ne dă sănătate*. Ionel mereu privea la noi, la părinți, cum seara și dimineața, *ne închinam* lui D-zeu; mai târziu el dela sine, când ne rugam noi, își punea mânușițele la piept, își ridică ochișorii spre cer și cu buzișoarele — borborosea și el ce-va. — Nu-l turburam din aceasta *evlavie pasivă*... și, după-ee încheiam, îl întrebam :

— Ce ai făcut acuma, Ionel?

— *M'am închinat și eu.*

— Cui te-ai închinat?

— Lui D-zeu.

— Bine, pușorule, așa fac copiii eei buni și oumintî!

Ionel trecuse de *trei* ani. De aci înainte el băgă de seamă cu cea mai mare luare aminte la tot ce vorbeam, în casă. Așa de o pildă, când primăvara era frumos afară și

ziceam : *Ce soare drăguș ne trimite Dumnezeu! ...* Ionel îndată mă întrebă :

— Tată, D-zeu ne trimite soare?

Da, puișorule, D-zeu ne trimite soare!

Ce bun e D-zeu! — zicea el.

Când era secetă, și vorbeam între noi zicând:

— *De ar da D-zeu o ploaie bună!* iarăși întrebă copilul :

— *Tată, D-zeu ne trimite ploaie? ...* și iarăși îi răspundeam :

Da, puișorule, D-zeu ne trimite și ploaie! ... Și atunci adesea, el dela sine legă judecățile :

D-zeu dă soare; D-zeu dă ploaie! ...

Când era vreme grea, de tună și fulgeră, de bătea grindina, ... când iarna era frig cumplit, ... îi spuneam că *D-zeu prin aceste lucruri înfricoșate amenință numai pe copiii și pe oamenii cei răi... De aceea oamenii cei răi se tem când e vreme grea...*

Prin anul al 4-lea și al 5-lea începuse copilul să mă întrebe lucruri ca următoarele :

— Tată, cum face D-zeu soarele? ... Cum face norii, ploaea, grindina? ... Atunci i-am spus întâiași-dată despre *facerea lumii*, din Sf. Scriptură.

De altă-dată mă întrebă Ionel, după-ce isprăvisem cu rugăciunea dimineții :

→ *Tată, cine e D-zeu?*

→ *D-zeu este tatăl meu!*

→ *Dar tu zici tată lui bunicu!*

→ *Prea bine! D-zeu e tata lui bunicu!*

— Și a bunicei?

— Da, D-zeu e tata și a bunicei!...

— Tată, *e bătrân* D-zeu?...

— Da, D-zeu e *foarte bătrân* — bătrân de tot!

— Și cât de mare-i D-zeu, tată?

D-zeu e mai mare și decât mine, și decât bunicul, și decât părintele preot.

D-zeu e mai mare decât toți oamenii...

— Și decât *regele*, este mai mare D-zeu?

— Da, și decât *regele D-zeu e mai mare!* *D-zeu e mai mare și mai puternic decât toți oamenii.*

De altă-dată mă întrebă copilul *ce vorbesc* eu cu D-zeu când mă închin. Atunci îi spusei:

— Îi cer să ne dea *sănătate* și ție, și mie, și mamei...

— Îi cer să ne *apere* de hoți, de foc, de apă.

— Îi cer să ne dea vreme bună, să crească bucatele, să *avem ce mânca*... îi cer să ne ajute, să fi cuminte.

Altă-dată îmi zise:

— Tată, ași vrea să vorbesc și eu cu D-zeu... Cum să vorbesc cu D-zeu?

— Cu D-zeu trebuie să *vorbești frumos!* Și atunci l-am învățat în câteva zile rugăciunile *dimineții* și a *sării*. după cum se vad alcătuite în cele mai bune *Abecedare*.

Începând de prin anul al *treilea* al vârstei, la Crăciun, la Bobotează, la Paști, la Ispas și la Rusalii, tot-de-auna arătam lui Ionel icoane foarte frumoase și credincioase, care înfățișau întâmplările cele mai de frunte din viața Mântuitorului și îi vorbeam cu evlavie despre dânsele, încât Ionel cunoștea bine întâmplările înfățișate prin icoanele noastre.

La *cinci* ani Ionel se ceru la *biserica*. Biserica noastră e una din cele mai frumoase biserici din țeară. Se află în mijlocul satului, într'o prea frumoasă grădină, plantată cu tot felul de pomi, cu un lăcșor și o fântână sau cișmea săritoare. Jur împrejur vezi sădite tot soiul de flori. Din-năuntru, biserica e foarte frumos zugrăvită: bolta are, pe câmpul albastru, prea frumoase stele, jur împrejur icoane sfinte de asemenea frumos și firesc zugrăvite. Două candelabre mari și aurite ridică pompa bisericei. Când întri în biserică, o sfântă și tainică evlavie te cuprinde. . .

Cu câtă sfieală n'a intrat și Ionel în biserică! Par'că nu cuteză nici să respire! Cu ce ochi privea el bolta cea albastră a bisericei! Și, după-ce privi, de par'că își obosise ochii, se uită la mine, ca-și-când ar fi voit a-mi zice:

— *A, tată! și aci e cer cu soare, cu lună și cu stele! Și aci e D-zeu! . . .* Apoi privi candelabrele și icoanele. Între acestea găsi unele, care sămănau cu ale noastre de-acasă. Când se uită la aceste, par'că i-se lumină fața de mulțămire. A privit apoi praporii sau steagurile bisericești.

După-ce am eșit din biserică, m'a întrebat despre toate lucrurile ce le-a observat. (Cine a făcut biserica? Cum a făcut-o? De ce sânt în biserică atâtea icoane? Atâța prapori? Ce fac oamenii în biserică? Cum se roagă? De ce nu merg oamenii în toate zilele la biserică?). La toate întrebările i-am răspuns pe înțeles astfel că Ionel își arătă dorința să meargă și el la biserică în Dumineca viitoare. I-am împlinit și aceasta dorință . .

Peste tot, ne-am îngrijit ca *copiii noștri să nu vază nici o faptă și să nu auză nici o vorbă vătămătoare și*

vrășmașe religiunii și lui D-zeu, știind că cele dintâi întipăriri sânt cele mai trainice și apoi, aveam pururea dinaintea ochilor povața Sfintei Scripturi: Cine va scandaliză pe unul din acești mici, care cred în mine, mai de folos îi este să-și lege de grumazi o peatră de moară și să se înnece în mare...

Cerul și pământul cu tot ce se află într'ânsele, și mai ales cugetul că, cine a făcut toate aceste, cine le orânduiește, a dat naștere unui simț religios puternic în sufletul lui Ionel. *El — fără să-și poată da seamă — simțea și credea că totul ce viează, e făptura lui D-zeu, care ține și dirigează lumea întreagă, ne ține și pe noi.*

Înfățișarea lui Ionel la vârsta de șase ani.

Până la șase ani, creșterea sau educația lui Ionel a fost mai mult casnică, în casa și în familia noastră.

La trup, Ionel era sănătos, întreg, vârtos, sprinten și frumos. Era *cumpătat* în mâncare, la joc și la lucrări. El știă să deosebească apa și aerul bun și curat de cel stricat; făcea băi de apă, de aer de lumină, umblând vara desculț și adesea cu capul gol. Înainte de mâncare se odihnea puțin și se spală pe mâni; după mâncare făcea gargară cu apă curată și stâmpărată, apoi stetea și vorbea cu modestie, când era întreat de cei mai mari; el nu alergă și nu se jucă îndată, după masă. El știă să nu bea apă rece, când era obosit. Hainele și-le ținea curate și le cruță. Ionel se culcă de vreme și se sculă de dimineată.

În privința *morală* Ionel era ascultător, supus, sincer și modest. El știă să asculte de toți cei mai mari din jurul

seu, fiind-că tot-de-auna, dela început l-am făcut să asculte și să facă, ori să nu facă după-cum îi ceream noi, părinții. El știa că voința lui trebuia să fie voința noastră; știa că noi nu-i ceream ceea-ce l-ar fi costat prea multă oboseală; mai puțin, ce ar fi trecut peste puterile lui. Din contră îi ceream să facă numai ceea-ce îi făcea plăcere, fiind-că *plăcerea face totul în creșterea copiilor*. L-am deprins să guste plăcere de frumusețile naturii, de vorbele și de faptele bune și frumoase; adevărul, dreptatea și binele era călăuză lui în tot locul. L-am păzit de vorbe și de fapte urâte; mânia, pisma, minciuna, prefăcătoria, hoția, bătaia le-am împedecat tot-de-auna și, când soapă de pe calea binelui, îl pedepseam chiar cu strășnicie, dar, cu dreptate. Ne-am îngrijit ca Ionel să aibă bunii tovarăși de joc, dintre care, dacă une-ori se începea vre-o ceartă, căutam pe cel vinovat, care era îndepărtat dela joc; alt-cum dânsul era binevoitor, îngăduitor și prevenitor față cu alți copii.

Ou privire la *pricepere*, am obicinuit pe Ionel să fie cu *oare aminte*, la tot ce vedea în jurul său: la oameni, la animale, la plante, la pietri și la tot felul de lucruri măestrite. Îndată-ce vedea o ființă, știa să spue ce este, cum este, ce face, ce culoare, ce formă, ce părți are? Cine a făcut-o? Și pentru-ce? Sau, dacă nu cunoștea ființa, întrebă pe cine întâlnea în cale, despre aceste proprietăți. Ii dădeam voie să privească, să cerceteze și să se cuprinză mai ales cu ființele și cu lucrurile ce-i plăceau mai mult, și aceasta, în fie-care an, tot mai amănunțit. *În mijlocul naturii, Ionel se găsea ca acasă.*

Cuminția lui se arată în pricepere și nu în limbuție!

Peste tot, în creșterea lui Ionel și a Mărioarei ne-am într'armat cu multă stăpânire de noi înșine, și cu multă răbdare. Îi supravigheam pururea; eram cu mare luare aminte la aplecările și la faptele lor; le dădeam mai puține porunci, dar, cu atât *mai multe pilde bune*, fiind-că eram convinși că motivul tuturor calităților ca și al scăderilor copiilor pot să se afle în crescători. Știam din *a noastră pășanie* că atunci, când părinții vor fi destul de buni, buni vor fi și copiii. Dela bunătatea noastră, a părinților, le-am îndreptat luarea-aminte la bunătatea bunicilor, a servitorilor și a altor oameni precum și la bunătățile ce ne pot aduce unele animale și plante. În sfârșit, i-am povățuit și i-am obicinuit a crede că D-zeu este, care, ca un tată bun și prea-puternic, ne-a zidit, ne ține și ne dă tot de ce avem trebuință și căruia se cuvine să 'i ne rugăm și să-i mulțămim.

La șase ani, Ionel știà și simțea că *el trebuie să facă tot ce adaogă la binele său și al altora și să se abție dela tot ce pricinuește pagubă sau durere*; el presimțea puterea, mărirea și bunătatea lui D-zeu.

Tabla de materii.

	Pagina
Îngrijirile de sănătatea și de lucrările lui Ionel. Aer curat	3
Hrana copilului	6
Îmbrăcămintea copiilor	10
Curățenia și băile copilului. Puterea pildelor în educațiune.	11
Somnul	15
Jucării și petreceri de vară	18
Jucării și petreceri de iarnă. Odaea de locuit	21
Învățătura ca jucărie	27
Îngrijirile de creșterea morală a lui Ionel. Iubirea de frați.	
Nașterea Mărioarei	34
Neascultarea și încăpăținarea lui Ionel	41
Pedepsele în educațiune	43
Frica lui Ionel	51
Iubirea de adevăr a lui Ionel	57
Minciuna copiilor	59
Răutatea copilului	62
Simțul religios la copil, până la șase ani	66
Înfașurarea lui Ionel la vârsta de șase ani	70

Din

„Biblioteca populară a Asociațiunii“

au apărut:

- Nr. 1. Povestiri (I.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-
Reteganul* fil. 20
- Nr. 2. Povestiri (II.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-
Reteganul* fil. 20
- Nr. 3. Despre cărțile funduare și întabulări, de *Dr. Valer
Moldovan* fil. 30
- Nr. 4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de *Emanuil Ungurean,
Dr. Elie Cristea și Nicolau Ivan* fil. 20
- Nr. 5. Casa părintească, crescătoarea indivizilor și popoarelor,
de *Ioan Popea*, fost profesor la gimnasiul român din
Brașov fil. 20
- Nr. 6. Despre testament. Explicarea articolului de lege XVI,
din anul 1876, de *Dr. Valer Moldovan* fil. 30
- Nr. 7. Poșta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre
instituțiile poștale, de *Gavr. Todică* fil. 20
- Nr. 8. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I. de *V. Lazăr* fil. 20
- Nr. 9. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea II. de *V. Lazăr* fil. 20
- Nr. 10. Grădina de legumi, de *Ioan F. Negruțiu* fil. 30
- Nr. 11. Cultura cucuruzului, de *Ioan F. Negruțiu* fil. 20
- Nr. 12. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea I. Familia, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 13. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea II. Ionel de un an, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 14. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea III. Ionel până la șese ani, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 15. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea IV. Ionel la școală, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20
- Nr. 16. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune.
Cartea V. Ionel la școala vieții, de *V. Gr. Borgovanu* fil. 20

